mulier instituut

Ondersteuningsstructuur

Een selectie uit de monitor Sport en corona II – De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector.

Peter van Eldert

Hugo van der Poel

Oplegger – Ondersteuningsstructuur

Dit document bevat het hoofdstuk ‘Ondersteuningsstructuur’ uit de monitor Sport en corona II – De gevolgen van de coronamaatregelen voor de sportsector. Dit losse hoofdstuk is geschikt voor wie specifiek geïnteresseerd is in de gevolgen van de coronamaatregelen voor de ondersteuningsstructuur van de Nederlandse sport. Dit document is geen zelfstandige rapportage, maar een selectie uit de monitor Sport en corona II, ter bevordering van de leesbaarheid en het gebruiksgemak. De gehele rapportage is hier te vinden. De managementsamenvatting van het rapport is hier te vinden.

Achtergrond monitor Sport en corona II
De monitor Sport en corona II bundelt de tot en met november 2020 beschikbare ‘coronaonderzoeken’ in de sportwereld. Met elkaar geven deze onderzoeken een beeld van de gevolgen van de coronamaatregelen voor het sport-, speel- en actief beweeggedrag, de organisatie en de financiering van de sport in Nederland. Daarbij gaat de aandacht uit naar sportverenigingen, sportondernemers, ongeorganiseerde sport, topsport, sportevenementen en de ondersteuningsstructuur (sportbonden, NOC*NSF). De rapportage is uitgevoerd door het Mulier Instituut met steun van het ministerie van VWS en in samenwerking met een groot aantal partijen uit de sportsector.

Deze rapportage is de tweede in een reeks monitorrapportages en één van de eerste activiteiten van het nieuw opgerichte kennisconsortium Sport en corona. In het kennisconsortium Sport en corona hebben het Mulier Instituut en Kenniscentrum Sport & Bewegen op verzoek van de uitvoeringsalliantie van het Nationaal Sportakkoord (ministerie van VWS, Vereniging Sport en Gemeenten en NOC*NSF) hun krachten gebundeld. Kenniscentrum Sport & Bewegen heeft het platform Sportencorona ontwikkeld om de beschikbare kennis, data en praktijkvoorbeelden te delen.

1. Ondersteuningsstructuur

Peter van Eldert en Hugo van der Poel

In dit hoofdstuk actualiseren we de gegevens die we hebben over de ondersteuningsstructuur, voortbordurend op het overzicht dat is gepresenteerd in de eerste monitor Sport en corona.[1] We hebben nieuwe (financiële) data van de sportbonden (paragraaf 8.1), de provinciale sportorganisaties (paragraaf 8.4) en gemeenten (paragraaf 8.5). In paragraaf 8.6 beschrijven we wat er aan sportgericht corona-onderzoek is mogelijk gemaakt door onderzoekfinancieringsorganisatie ZonMW. In paragraaf 8.2 noemen we kort enkele ondersteunende activiteiten van NOC*NSF en in paragraaf 8.3 presenteren we een figuur met de ontwikkelingen in de financiële stromen in de georganiseerde sport, met focus op de sportbonden en NOC*NSF.

1.1 Sportbonden

Sportbonden ondervinden de nodige nadelige gevolgen van de coronamaatregelen. Het tijdelijk en gedeeltelijk stopzetten van de sport zorgt ervoor dat sportbonden een deel van hun inkomsten zien opdrogen, terwijl de kosten deels doorlopen. Om grip te krijgen op de gevolgen voor sportbonden heeft NOC*NSF enkele peilingen uitgezet onder sportbonden (tabel 8.1). De eerste peiling vond eind april 2020 plaats en de resultaten uit deze peiling zijn (deels) verwerkt in de eerste monitor Sport en corona. De tweede peiling volgde eind september 2020 en de derde eind oktober 2020.

Tabel 8.1 Overzicht peilingen[2] NOC*NSF onder sportbonden in 2020

Peiling	Ingevuld tot en met	Aantal responderende sportbonden
1e Bonden survey impact corona	29 april 2020	58
2e Bonden survey impact corona	30 september 2020	41
3e Bonden survey impact corona	30 oktober 2020	27

Impact in 2020

Impact op de organisatie

In de derde peiling van de Bonden survey impact corona is specifiek ingegaan op de impact die de coronamaatregelen hebben op de sportbonden zelf. In tegenstelling tot de eerste twee peilingen was de derde peiling meer een kwalitatieve uitvraag. Uit de resultaten van de derde peiling van de Bonden survey impact corona komt naar voren dat de bonden beperkt worden in het uitoefenen van de sport. In kleine groepen is trainen soms nog mogelijk, maar dit wordt niet altijd gedaan vanwege de beperkingen die gelden en de afname van het spelplezier dat hiermee gepaard gaat. Over de ledenontwikkeling heerst nog onzekerheid onder de sportbonden, maar vooralsnog wordt slechts een lichte daling in het aantal leden verwacht. Dit komt met name doordat er volgens de sportbonden veel solidariteit is onder de leden. Probleem is wel dat er weinig of geen nieuwe aanwas van leden is door het afzeggen van

[1] Poel, H. van der & Pulles, I. (red.) (2020). *Monitor Sport en corona. De gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Utrecht: Mulier Instituut.

[2] De resultaten van de peilingen zijn niet openbaar gepubliceerd. Het Mulier Instituut heeft deze van NOC*NSF ontvangen in het kader van deze rapportage.

promotieactiviteiten. Het niet mogen of kunnen organiseren van activiteiten en evenementen heeft ook negatieve gevolgen voor opleidings-, topsport- en talentenprogramma's. Waar mogelijk wordt hier volgens de bonden gekeken naar de mogelijkheden van online activiteiten.

De competities liggen stil en dit zorgt volgens de bonden voor restitutie van de bondsafdrachten van verenigingen. Zowel voor grote als voor kleine bonden leidt dit tot financiële onzekerheid. De financiële dreun van 2020 is naar verwachting dan ook stevig, maar volgens de meeste bonden nog wel behapbaar. Bij voortzetting van de huidige maatregelen voor een lange termijn zien bonden wel problemen voor 2021.

Daarnaast is topsport bij een aantal bonden een lastig punt. Topsporters kunnen volgens de bonden niet altijd meedoen aan wedstrijden. Verder heerst nu nog veel onzekerheid over het kunnen organiseren van (internationale) toernooien en competities in 2021.

Tot slot geven kleinere sportbonden aan dat de coronamaatregelen organisatorisch zwaar zijn. De werkdruk is op deze kleine bondsbureaus erg hoog en er wordt veel flexibiliteit van de werknemers geëist om het te kunnen bolwerken. Wel geven de bonden aan dat ze juist nu proberen te innoveren en vernieuwen.

Inkomstenderving en kostenbesparing

Uit de tweede en derde peiling van de Bonden survey impact corona komt naar voren dat de bonden in 2020 de nodige inkomsten mislopen als gevolg van de coronamaatregelen. Evenementen kunnen geen doorgang vinden waardoor de begrote inkomsten uit evenementen niet gerealiseerd kunnen worden. Volgens de tweede survey komt dit neer op een afname van de opbrengsten uit evenementen van 65 procent. Voor grote bonden loopt dit samen met de TV-gelden die misgelopen worden door de afgelasting van evenementen. Daarnaast staan de inkomsten uit sponsoring onder druk volgens de bonden, sponsoren haken af of sponsorafspraken worden niet nagekomen. Verder geven de bonden aan dalende ledenaantallen te zien en dat daarmee inkomsten uit contributie worden misgelopen. Daarbij is in een aantal gevallen de competitie contributie teruggestort naar verenigingen, omdat competities werden stilgelegd.

Net zoals in de eerste bonden survey is in de tweede bonden survey wederom een inschatting gegeven van de omzetderving en kostenbesparing voor bonden. Uit de tweede survey komt naar voren dat de responderende sportbonden naar verwachting ongeveer 19 procent van de omzet mislopen in 2020 (tabel 8.2). In de eerst survey, uitgevraagd aan het begin van de coronacrisis, lag deze inschatting iets hoger (ongeveer 20%). De totale omzetderving uit beide surveys is echter niet te vergelijken doordat het aantal responderende sportbonden in de tweede survey een stuk lager ligt. Om toch een schatting te geven wat de omzetderving voor de sportbonden bedraagt leggen we de procentuele afname van de omzet uit de tweede survey op de totale omzet die uit de eerste survey naar voren kwam. Dit resulteert in een geschatte omzetderving voor heel 2020 van zo'n 66,1 miljoen euro.

Tabel 8.2 Geschatte omzetderving en kostenbesparing voor sportbonden voor heel 2020 (in euro's en procenten)

	Bedrag in miljoenen euro's	Als percentage van totale omzet of kosten
Omzetderving	€ 66,1	19%
Kostenbesparing	€ 25 – € 35	–

Bron: Bonden survey impact corona, NOC*NSF, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Naast de omzetderving hebben bonden op een aantal posten ook kosten kunnen besparen. Voor het geschatte bedrag dat aan kosten bespaard kan worden door sportbonden in 2020 hanteren we een bandbreedte. De omzetderving werd in de eerste survey hoger ingeschat dan in de tweede. Onder de

aanname dat dit ook geldt voor de kostenbesparing hanteren we daarom de kostenbesparing zoals naar voren kwam in survey als maximum kostenbesparing, 35 miljoen euro. We hanteren vervolgens een bandbreedte van 10 miljoen euro waardoor de schatting van de kostenbesparing uitkomt op 25 tot 35 miljoen euro (tabel 8.2).

Zowel de omzetderving als de kostenbesparing geven dus een inschatting over de 58 sportbonden die in de eerste survey hebben gerespondeerd. Hierdoor geven de inschattingen een minimum weer voor de gehele populatie sportbonden. Echter zijn de bonden die ontbreken in de eerste survey relatief klein. Naar verwachting zal daarom de omzetderving en kostenbesparing voor deze hele populatie niet veel hoger uitkomen.

Compensatie

Zoals uit tabel 8.2 naar voren kwam zijn de kostenbesparingen niet genoeg om te compenseren voor de omzetderving. Sportbonden moeten daarom kijken hoe zij de schade gaan opvangen de komende periode. Zowel grote als kleine sportbonden verwachten dit te doen met bezuinigingen, door reserves van de organisatie aan te spreken, pas op de plaats te maken met personeel en strenge keuzes te maken over de doorgang van activiteiten. Steunmaatregelen vanuit het Rijk bieden beperkte compensatie voor sportbonden. De mogelijkheden zijn bekeken, maar door de SBI codes van de bonden is het niet altijd mogelijk om steun aan te vragen. Daarnaast kan niet altijd aan de overige voorwaarden voldaan worden, zoals de minimale omzetderving van 20 procent. Van de 41 bonden die gerespondeerd hebben bij de tweede bondensurvey geven er zestien aan gebruik te hebben gemaakt van NOW 1.0 en tien van NOW 2.0. Bij een uitvraag van Reddingsbrigade Nederland bij de aangesloten verenigingen gaf ongeveer twee derde van de verenigingen aan niet in aanmerking te komen voor de steunmaatregelen. Een op de vijf brigades hebben gebruik gemaakt van de TOGS, een op de tien van de TASO en een op de twintig van de TVL. De helft meldt badwaterhuur gecompenseerd gekregen te hebben en een kwart was daarover nog in gesprek met de verhuurder.[3]

Doorkijk naar 2021

In de tweede survey geven 24 van de 41 bonden aan te verwachten dat ze 2020 gaan afsluiten met een verlies, dat opgeteld uitkomt op ruim 18 miljoen euro, rekening houdend met bijna 8 miljoen compensatie. Al deze bonden moeten fors interen op hun reserves en zijn in 2021 minder weerbaar om nieuwe schade op te vangen. Buiten het directe effect van de coronamaatregelen, bijvoorbeeld op de topsport- en evenementenkalender, is er een meer indirect effect dat doorwerkt op de inkomstenkant in 2021. Dit betreft de ontwikkeling in de ledenaantallen. 27 van de 41 bonden uit de tweede survey melden een gezamenlijk ledenverlies van 70.000 leden. Er zijn slechts enkele (grote) bonden, zoals golf, tennis en sportvissen die rekening houden met groei van de ledenaantallen.

In de derde peiling van de Bonden survey impact corona is vooruit geblikt naar het verwachte schadebeeld voor 2021. Bonden geven daarbij aan dat het niet altijd makkelijk is om de verwachte inkomstenderving al te kwantificeren. Het is volgens de bonden totaal afhankelijk van de mate waarin de maatregelen versoepeld worden en er weer ruimte is om sport te organiseren. De bonden noemen een aantal punten waarop ze verwachten inkomsten mis te gaan lopen in 2021.

[3] Interne notitie Reddingsbrigade Nederland. De respons was 67% van de aangesloten brigades, de vragenlijst stond uit tot 9 november.

Evenementen spelen daarbij een belangrijke rol. Grote sportbonden verwachten door het (mogelijke) wegvallen van evenementen een grote afname in de binding met de sport. Daarnaast geldt voor alle sportbonden dat de kostendekkendheid van evenementen of activiteiten sterk afhankelijk is van de toegang voor publiek. Zonder publiek worden de evenementen en activiteiten een grote kostenpost voor de bonden. Hetzelfde geldt voor de competitie. Door het niet kunnen spelen van de competitie lopen sportbonden veel inkomsten mis.

Sponsoring blijft voor bonden in 2021 een onzekere factor. Bonden zijn in grote mate afhankelijk van het nakomen van afspraken en of evenementen georganiseerd kunnen worden. Wat nu al naar voren komt is dat sponsoren reductie aanvragen in de sponsoring.

Binnen de topsport komt volgens de sportbonden de ontwikkeling van sporters en teams onder druk te staan. Internationale competities zijn in de afgelopen periode niet doorgegaan en het blijft de vraag in hoeverre dit in 2021 wel gaat lukken. Daarnaast gaan de kosten voor topsport omhoog doordat de huidige regels soms om aanpassingen vragen, bijvoorbeeld individuele hotelkamers en andere manieren van vervoer. Volgens sommige kleine sportbonden zorgt dit er zelfs voor dat, om de topsport te behouden, de sportbonden genoodzaakt zijn om te snijden in de breedtesport.

Tot slot verwachten de bonden een daling in het aantal leden in 2021. Volgens grote bonden ligt deze daling tussen de 10 en 15 procent. Kleine bonden schatten de ledendaling in tussen de 5 en 20 procent. Met deze verwachte dalingen in de ledenaantallen gaat ook een deel van de nodige inkomsten uit contributies verloren. Enkele kleine sportbonden verwachten daardoor liquiditeitsproblemen vanaf begin volgend jaar.

1.2 NOC*NSF

De (financiële) gevolgen voor de eigen organisatie van NOC*NSF worden geschat op een schade van 2,9 miljoen (op een omzet van 114 miljoen) in 2020. Bij het Hotel & Congrescentrum Papendal wordt het tekort voor 2020 geschat op 2,7 miljoen. Voor 2021 houdt NOC*NSF rekening met een tekort van 5 miljoen. Dit is onder meer het gevolg van het instellen van een noodfonds in 2021 van zes miljoen euro, waarvan 4,5 miljoen direct naar sportbonden gaat.[4]

NOC*NSF heeft een Protocol Verantwoord Sporten opgesteld. Aan de hand van dit protocol zijn door bonden en andere uitvoerende partijen (sportspecifieke) protocollen op maat opgesteld, om samen te kunnen sporten binnen de richtlijnen van het RIVM. De protocollen dienen telkenmale aangepast te worden aan de veranderende coronamaatregelen.

Medio november 2020 heeft NOC*NSF, mede namens VSG en POS, een notitie Versoepeling heropening sport naar de minister van Medische Zorg en Sport gestuurd, met daarin een tijdlijn gericht op heropening van sport, gekoppeld aan de routekaart coronamaatregelen.[5]

NOC*NSF is samen met andere partijen in de sport als VSG, sportbonden en de sportondernemers (POS) voortdurend in gesprek met het ministerie van VWS en het kabinet (in het bijzonder EZK) om de financiële schade voor de sport zoveel mogelijk te beperken.

[4] Zie De Volkskrant: *Minister van Ark is niet scheutig, wel enthousiast,* 17 november 2020.

[5] Zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kaarten/2020/10/14/routekaart-coronamaatregelen

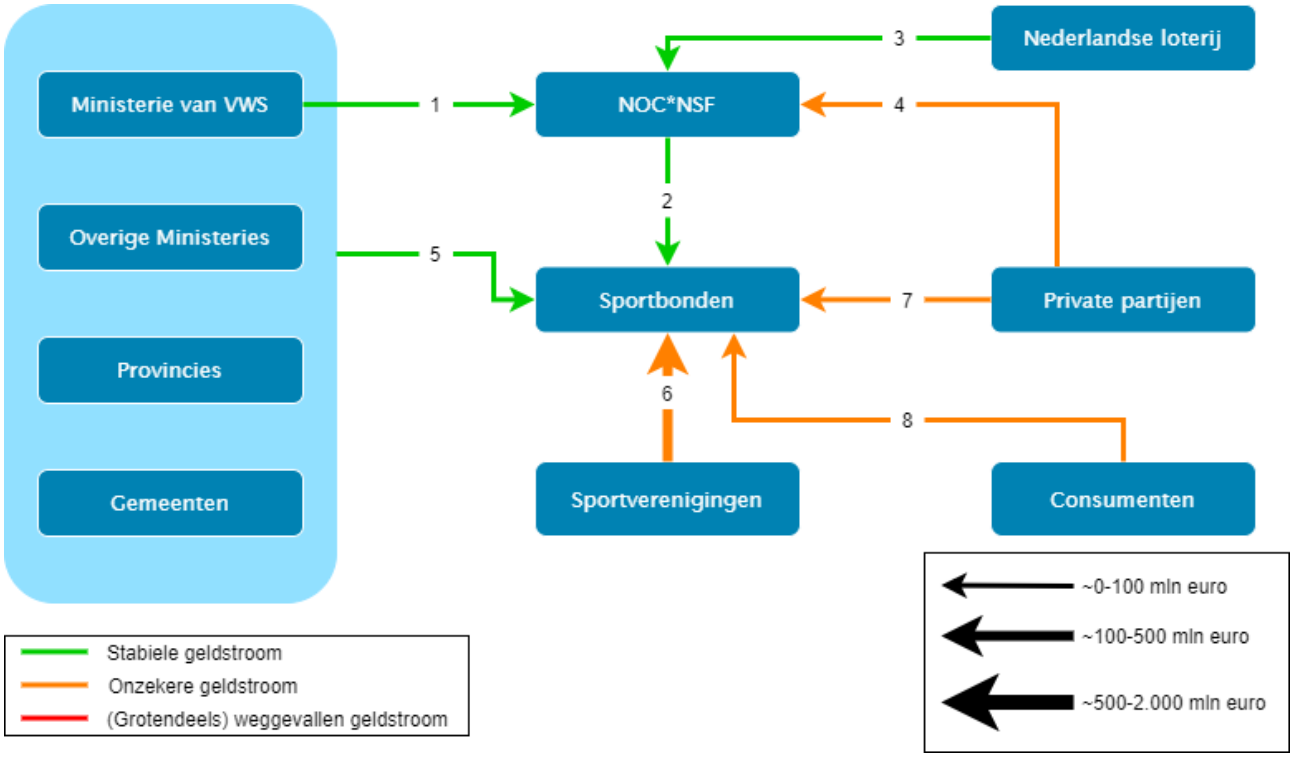
1.3 Financiële stromen NOC*NSF en sportbonden

Om de financiële situatie van NOC*NSF en sportbonden te monitoren is in de eerste monitor Sport en corona een model opgesteld met de financiële stromen gebaseerd op het Brancherapport Sport 2019 van KPMG. Het model gaf destijds de situatie in juni 2020 waarbij met kleuren een indicatie werd gegeven van in hoeverre de financiële stroom onder druk kwam te staan als gevolg van de coronacrisis. Deze exercitie is in figuur 8.1 herhaald maar dan voor de situatie na de persconferentie van 13 oktober 2020, waarin de coronamaatregelen weer strenger zijn geworden en het overgrote deel van de sport weer is stilgelegd. Hiermee geeft de figuur een doorkijk vanaf nu tot het einde van 2020.

Vanuit het ministerie van VWS ontvangt NOC*NSF een jaarlijkse projecttoewijzing voor de georganiseerde sport (pijl 1). De Nederlandse Loterij (NLO) draagt jaarlijks bij aan de georganiseerde sport (pijl 3). De bijdrage voor 2020 is niet in gevaar, maar de inkomsten van de NLO staan dit jaar wel onder druk, wat in 2021 kan leiden tot een lagere afdracht aan NOC*NSF en de bonden. NOC*NSF ontvangt een bijdrage van sponsoren voor de georganiseerde sport vanuit private partijen (pijl 4). Sportbonden ontvangen vanuit NOC*NSF een bijdrage. Hierin wordt voor breedtesport en topsport een separate geldstroom gehanteerd. In dit hoofdstuk wordt alleen de geldstroom meegenomen voor de breedtesport (pijl 2).

Sportbonden krijgen, naast de inkomsten vanuit NOC*NSF, (meestal incidentele) subsidie van gemeenten, provincies en nationale regelingen (pijl 5). Gelieerde sportverenigingen dragen daarnaast jaarlijks bij in de vorm van afdrachten aan sportbonden (pijl 6). Naast sportverenigingen kunnen ook sporters zelf lid zijn van een sportbond. Deze leden betalen contributie en zorgen voor andere inkomsten zoals uitgaven aan reisverzekeringen (pijl 8). Tot slot ontvangen sportbonden inkomsten uit sponsoring door private partijen (pijl 7).

Figuur 8.1 Financiële stromen voor NOC*NSF en sportbonden met risico-indicatie, situatie na de persconferentie van 13 oktober 2020

Sinds juni 2020 lijkt weinig veranderd te zijn in de invloed van de coronacrisis op de financiële stromen naar NOC*NSF en de sportbonden. De stromen vanuit overheden (pijl 1, 2 en 5) en de Nederlandse loterij (pijl 3) staan grotendeels vast voor 2020, waar sponsoring van private partijen (pijl 4 en 7) en bondsafdrachten van verenigingen (pijl 6) en individuele leden (pijl 8) onzeker zijn.

1.4 Provinciale sportorganisaties

De provinciale sportorganisaties spelen een belangrijke rol in de ondersteuning en uitvoering van lokaal sportbeleid, in het bijzonder bij kleinere gemeenten, die beschikken over beperkte ambtelijke capaciteit op het gebied van sport en sportieve vormen van bewegen. Vijf van de provinciale sportorganisaties vervullen daarnaast een rol als werkgever en/of doen de verloning van werknemers in de sport, zoals gymleraren, buurtsportcoaches, trainers en verenigingsmanagers. De belangrijkste inkomstenbron van de provinciale sportorganisaties zijn gemeentelijke subsidies. Daarnaast zijn er inkomsten uit opdrachten en provinciale en landelijke subsidies. De provinciale sportorganisaties zijn verenigd in Sportkracht12.

Om een beeld te krijgen van de invloed van de coronacrisis op de provinciale sportorganisaties heeft het Mulier Instituut een kleine uitvraag uitgezet onder de organisaties via Sportkracht12. Hierin kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Ondersteuning vanuit de provinciale sportorganisaties aan bijvoorbeeld gemeenten of sportverenigingen.
- Geschat omzetverlies van de eigen organisatie.
- Ontwikkelingen van het personeelsbestand van de eigen organisatie.

Alle provinciale sportorganisaties hebben gereageerd op de uitvraag.

Ondersteuning vanuit de provinciale sportorganisaties

Uit de uitvraag onder provinciale sportorganisaties komen verschillende punten naar voren met betrekking tot de ondersteuning vanuit de provinciale sportorganisaties. In deze paragraaf worden een aantal generieke punten besproken.

Allereerst hebben de provinciale sportorganisaties vanaf het begin intensieve samenwerking gezocht met gemeenten en sportbonden. Met deze goede afstemming werd gepoogd om vanaf het begin samen pro actief de verenigingen in de betreffende provincie te ondersteunen. Verder hebben de provinciale sportorganisaties een actieve rol gespeeld bij de verschillende protocollen voor het ‘coronaproof’ gebruik van sportaccommodaties. Landelijke protocollen worden doorgenomen en vervolgens gecommuniceerd naar de relevante partijen in de sport. Bij de herstart van de sport begin juni 2020 hebben de provinciale sportorganisaties een belangrijke rol gespeeld, door het monitoren en coördineren van sportactiviteiten.

Richting sportverenigingen zijn de provinciale sportorganisaties tevens een belangrijke informatieverstrekker geweest. Centraal is informatie beschikbaar gesteld, bijvoorbeeld op de eigen websites. Provinciale sportorganisaties vervullen een loketfunctie voor vragen vanuit sportaanbieders. Daarnaast hebben een aantal provinciale sportorganisaties individueel gekeken waarin de sportverenigingen ondersteund of bijgestaan konden worden. Een voorbeeld hiervan is het verbinden van binnensportverenigingen met buitensportaccommodaties om ‘coronaproof’ sporten makkelijker te maken. Verder hebben de provinciale sportorganisaties webinars georganiseerd.

Naast de algemene informatieverstrekking hebben de provinciale sportorganisaties sportverenigingen ondersteund bij (het gebruik maken van) steunmaatregelen. Waar nodig werden sportverenigingen ondersteund en geadviseerd over de steunmaatregelen die aan te vragen waren. Verder wordt alle

relevante informatie over de steunmaatregelen richting de sportverenigingen gecommuniceerd, soms door middel van webinars.

Tot slot hebben de provinciale sportorganisaties in de afgelopen periode ingezet op alternatief beweegaanbod. Met filmpjes en oefeningen wordt op de websites van de provinciale sportorganisaties het nodige online beweegaanbod aangeboden. Maar er wordt ook gekeken naar andere vormen van 'coronaproof' beweegaanbod. Een voorbeeld dat door de provinciale sportorganisaties genoemd wordt. is het aanbieden van balkongym is samenwerking met woonzorglocaties.

Invloed van de coronamaatregelen op provinciale sportorganisaties

De geschatte omzetderving blijft, volgens de provinciale sportorganisaties, vooralsnog beperkt. Enige uitzonderingen daargelaten geven de provinciale sportorganisaties aan dat de omzetderving voor het hele jaar 2020 tussen de 0 en 10 procent zal liggen. Ook voor het jaar 2021 schatten de provinciale sportorganisaties de omzetderving tussen de 0 en 10 procent, op een enkele organisatie na. Hetzelfde geldt overigens voor het personeelsbestand. Deze blijft volgens de meeste provinciale sportorganisaties in 2020 en 2021 grotendeels intact.

Hiermee lijkt op de korte termijn de terugloop in de omzet als gevolg van de coronacrisis mee te vallen voor de provinciale sportorganisaties. Volgens de provinciale sportorganisaties zullen de klappen naar verwachting pas echt vanaf 2022 gaan vallen. Provinciale sportorganisaties zijn voornamelijk afhankelijk van (gemeentelijke) subsidies. Voor 2020 liggen deze doorgaans vast en de verantwoording volgt pas in april, dus hier zal niet veel op gekort worden. Maar als de coronacrisis blijft voortduren en op termijn gemeenten en provincies genoodzaakt worden om te bezuinigen, zullen de subsidies mogelijk onder druk komen te staan.

1.5 Gemeenten

De coronamaatregelen leiden tot structurele wijzigingen in het gemeentelijk sportbeleid. Zo blijkt uit een peiling die het Mulier Instituut samen met Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) onder gemeenten heeft uitgevoerd.[6] In het gemeentelijk sportbeleid komt meer aandacht voor de buitenruimte en gaat er meer ingezet worden op de preventieve waarde van sport en bewegen. Zo geven zeven op de tien gemeenten (70%) aan dat zij in de periode van april tot en met juni 2020 extra aandacht besteed hebben aan het stimuleren van sporten en bewegen in de openbare ruimte. Een groot deel van deze gemeenten is van plan om de stimulering van sporten en bewegen in de openbare ruimte door te zetten. Een deel van de gemeenten had deze stimulering overigens al vastgelegd in het lokaal sportakkoord en/of sportbeleid.

Sportstimulering

Uit de eerste coronapeiling onder gemeenten eind maart/begin april 2020 bleek dat nagenoeg alle gemeenten de sportstimuleringsactiviteiten naar aanleiding van de coronamaatregelen hadden stopgezet. Drie kwart van de gemeenten had al vrij snel alternatieve activiteiten opgezet om de burgers toch te laten sporten en bewegen. De alternatieve activiteiten werden met name online aangeboden.[7] In juli 2020 verwachtte een derde van de gemeenten (31%) (veel) meer sportstimuleringsactiviteiten aan te bieden

[6] Heijnen, E. & Hoekman, R. (2020). *Gevolgen van de coronacrisis voor het gemeentelijk sportbeleid. Stand van zaken begin juli.* Utrecht: Mulier Instituut.

[7] Hoekman, R. (2020). Uitvoering van gemeentelijk sportbeleid na de eerste coronamaatregelen: stand van zaken begin april 2020 (factsheet 2020/13). Utrecht: Mulier Instituut.

dan het jaar (2019) ervoor. Ongeveer een vergelijkbaar deel (32%) verwachtte juist (veel) minder sportstimuleringsactiviteiten aan te zullen bieden. Onderdeel van de sportactiviteiten die in de zomer van 2020 hebben plaatsgevonden, zijn zomerkampen. Bijna de helft van de gemeenten (48%) gaf aan dat deze zomer sportkampen worden georganiseerd onder de voorwaarden dat wordt voldaan aan de geldende coronamaatregelen.

Drie kwart van de gemeenten (73%) heeft in de periode april tot en met juli 2020 de werkzaamheden van de buurtsportcoaches aangepast. Het grootste deel van de gemeenten geeft aan dat de werkzaamheden na invoering van de coronamaatregelen zich meer op sportaanbieders hebben gericht en dat hield met name in dat de buurtsportcoaches als aanspreekpunt en verenigingsondersteuner voor sportaanbieders zijn ingezet.

Openstelling sportaccommodaties

Vanwege de coronamaatregelen moesten binnensportaccommodaties voorjaar 2020 hun deuren sluiten. In bijna alle gemeenten (95%) hebben binnensportaanbieders hun aanbod naar buiten gebracht. Gemiddeld heeft per gemeente 57 procent van de binnensportaanbieders alternatieve sportvormen aangeboden of hun activiteiten verplaatst naar de openbare ruimte of sportparken en -velden. Ondanks dat per 1 juli 2020 de binnensportaccommodaties weer open mochten, zijn niet alle gemeentelijke beheerde binnensportaccommodaties meteen opengegaan. 37 procent van de gemeenten gaf in juli 2020 aan nog te bekijken welke gemeentelijk beheerde binnensportaccommodaties open kunnen.

Daarnaast geven negen op de tien gemeenten aan dat de sportverenigingen hun buitenaccommodatie hebben opengesteld voor andere gebruikers dan hun leden. Dit sluit aan op het verzoek van het kabinet in april 2020 aan gemeenten om sportactiviteiten voor zoveel mogelijk kinderen en jongeren te faciliteren en te zorgen dat kinderen die geen lid zijn van een sportvereniging kunnen sporten.

De gemeente als exploitant

Gemeenten spelen een cruciale rol in de Nederlandse sport door de bouw, het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties. De gemeenten doen dat lang niet voor alle typen accommodaties. Hoofdstuk 4 laat zien dat veel typen accommodaties worden geëxploiteerd door sportondernemers, waarmee meestal geen enkele gemeentelijke bemoeienis is, zoals bij maneges, golfbanen, watersportcentra en fitnesscentra. De gemeentelijke zorg voor accommodaties betreft vooral de accommodaties voor zaalsporten (gymzalen, sportzalen en sporthallen), waarbij er een duidelijke link is naar de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor het onderwijshuisvestingsbeleid, inclusief ruimte voor het bewegingsonderwijs. Ten tweede de accommodaties voor veldsporten, zoals voetbal, hockey, honk- en softbal en dergelijke en atletiekbanen. Tot slot zijn gemeenten vrijwel altijd betrokken bij de exploitatie van zwembaden en de 23 ijsbanen die we hebben in Nederland.

Voor de gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties geldt overwegend dat die worden verhuurd aan sportverenigingen tegen een niet-kostendekkend tarief. Hier is sprake van een indirecte subsidie aan verenigingen, en deze indirecte subsidie in niet in gevaar voor 2020. Gemeenten hebben zelfs vaak de huur kwijtgescholden tijdens de eerste golf, met compensatie voor de gederfde huurinkomsten door de rijksoverheid.

Bij zwembaden en ijsbanen komt ook verhuur aan verenigingen voor, maar is er daarnaast kaartverkoop aan de kassa, verhuur aan andere partijen en inkomsten uit horeca. Verder hebben we hier een heel gemengd beeld wat exploitatievormen betreft. Gemeenten kunnen zelf exploitant zijn, maar de exploitatie kan ook ondergebracht zijn bij een sportondernemer, die een of meer zwembaden en/of ijsbanen exploiteert. Bijna altijd is er dan wel sprake van een exploitatiesubsidie. In hoofdstuk 4 wordt het omzetverlies bij ‘commerciële zwembaden’ geschat op 90 miljoen voor heel 2020, met een potentiële kostenbesparing van 5 miljoen, wat resulteert in een schadepost van 85 miljoen. In bijlage B3.1 is te

vinden dat de POS ziet op 518 'commerciële' vestigingen van zwembaden. In het Databestand SportAccommodaties[8] zijn 880 zwembaden geregistreerd. Het verschil wordt veroorzaakt door de zwembaden die in beheer zijn bij gemeenten, stichtingen, verenigingen en bedrijven die niet bij de POS zijn aangesloten. Als we er vanuit gaan dat het omzetverlies bij deze zwembaden net zo groot is als bij de vestigingen waarop de POS ziet, dan komt het omzetverlies bij deze overige zwembaden uit op afgerond 50 miljoen euro, met een kostenbesparing van (naar boven afgerond) 3 miljoen euro.

In Nederland zijn 23 ijsbanen, waarvan er zestien een 400-meterbaan hebben. Bijna alle ijsbanen krijgen minimaal een exploitatiesubsidie van de gemeente, of zijn in beheer van de gemeente. In alle gevallen zal voor de weggevallen omzet naar de gemeente worden gekeken voor compensatie. Wij beschikken niet over schattingen van de weggevallen omzet bij ijsbanen. We kunnen beredeneren dat de meeste ijsbanen een beperkt omzetverlies hebben gehad bij de eerste coronamaatregelen, omdat die werden getroffen in het naseizoen. De meeste ijsbanen hebben hooguit een paar weken eerder moeten sluiten dan andere jaren, terwijl de druk toen al van de banen was. Het grootste deel van het omzetverlies zal zich voordoen in de laatste twee maanden van 2020 en in de eerste twee maanden van 2021, de periode waarin normaal gesproken het overgrote deel van de omzet wordt gemaakt.

Om een orde van grootte aan te geven van waar het om zou kunnen gaan, zouden we kunnen uitgaan van het gemiddelde omzetverlies bij zwembaden. Dat is 880 zwembaden gedeeld door 140 miljoen euro, hetgeen neerkomt op afgerond 160.000 euro per zwembad. Vermenigvuldigen we dat met 23 ijsbanen dan komen we op een kleine 4 miljoen omzetverlies bij alle ijsbanen tezamen. Van kostenbesparingen zal geen sprake zijn. Integendeel, de ijsbanen zullen vanwege extra toezicht en aanpassingen in de inrichting (looproutes, aangepaste kleedruimtes e.d.) met extra kosten te maken krijgen, waarmee de uiteindelijke schade in totaal nog een wat hoger zal zijn.
Omdat we in hoofdstuk 4 de ijsbanen buiten beschouwing hebben gelaten nemen we alle omzetverlies op ijsbanen in hoofdstuk 9 mee onder het kopje 'gemeenten'. In werkelijkheid zit een deel van dit verlies bij commerciële exploitanten, net als bij zwembaden. Maar uiteindelijk zullen deze exploitanten zich melden bij de (gemeentelijke) overheid voor compensatie van het omzetverlies, omdat normaal gesproken reserves bij dit soort voorzieningen niet of nauwelijks aanwezig zijn.[9]

Baten en lasten op de gemeentelijke sportbegroting

De tegemoetkoming voor het kwijtschelden van de huur aan verenigingen (TVS) ontvangen gemeenten op een later moment[10], terwijl ze de inkomsten vanuit de huren al eerder zijn misgelopen. Hierdoor teren gemeenten tijdelijk wat in op de sportbegroting, wat ook uit een aanvullende uitvraag[11] van het CBS naar de lasten en baten van gemeenten naar voren komt. Gemeenten lopen tot en met juni 2020 naar eigen

[8] Het Databestand SportAccommodaties (DSA) is in beheer van het Mulier Instituut en is een registratie van alle reguliere sportaccommodaties in Nederland. Het bestand dient onder meer als databron voor de berekening van de kernindicator Sportaccommodaties, zie https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/sportaccommodaties.

[9] Reserves voor zover aanwezig zijn reserves voor (groot) onderhoud en egalisatiereserves.

[10] Uiterlijk 1 februari 2021 ontvangen gemeenten bericht of de aanvraag is toegekend of afgewezen. Ongeveer tien dagen nadat de brief met de beschikking is ontvangen, kan de betaling verwacht worden. Zie: https://www.dus-i.nl/subsidies/tegemoetkoming-verhuurders-sportaccommodaties-covid-19

[11] Op initiatief van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft het CBS naast de reguliere Iv3-kwartaaluitvraag een aanvullende uitvraag naar de coronagerelateerde meerlasten en -baten tot en met 30 juni 2020 gedaan. Hierbij heeft het CBS rekening gehouden met het signaal vanuit de gemeenten dat niet altijd alle veranderingen in de lasten en/of baten al verwerkt zijn in de administratie. Hiervoor is bijgeraamd. Ook voor (gedeeltelijke) ontbrekende eenheden heeft het CBS bijgeraamd.

inschatting zo'n 26 miljoen euro aan baten mis voor sportaccommodaties, voor sport in totaal is er 27,6 miljoen euro aan niet-gerealiseerde baten (tabel 9.1). In dezelfde periode realiseerden gemeenten zo'n 3,5 miljoen euro aan meerbaten. Hierdoor komt de netto verandering in de baten van gemeenten voor sport als gevolg van de coronacrisis tot en met juni 2020 uit op een daling van 24,1 miljoen euro.

Naast de baten zijn ook de lasten van gemeenten voor sport beïnvloed door de coronacrisis. De meerlasten tot en met juni 2020 bedroegen in totaal voor de sport 7,5 miljoen euro en de niet-gerealiseerde lasten 1,4 miljoen euro. Netto namen de lasten over deze periode met 6,1 miljoen euro toe.

Door de toename van de lasten en afname van de baten van gemeenten voor sport zagen gemeenten de netto lasten voor sport tot en met juni 2020 toenemen met zo'n 30,2 miljoen euro. Op een later moment komt hier de tegemoetkoming vanuit de TVS bij om de misgelopen huurinkomsten te compenseren, maar op de korte termijn merken gemeenten het effect van de coronacrisis in hun financiële positie.

Tabel 9.1 Effect van de coronacrisis op de baten, lasten en netto lasten van gemeenten voor sport voor de periode januari tot en met juni 2020 (in miljoenen euro's)

		Sportbeleid en activering	Sportaccommodaties	Totaal Sport
Baten				
	Meerbaten	0,0	3,5	3,5
	Niet–gerealiseerde baten	1,6	26,0	27,6
	Netto verandering baten	–1,6	–22,5	–24,1
Lasten				
	Meerlasten	2,0	5,5	7,5
	Niet–gerealiseerde lasten	0,4	1,0	1,4
	Netto verandering lasten	1,6	4,5	6,1
Verandering in netto lasten (lasten–baten)		**3,2**	**27,0**	**30,2**

Bron: Aanvullende uitvraag coronagerelateerde lasten en baten gemeenten t/m juni 2020 CBS, 2020.
Bewerking: Mulier Instituut.

1.6 Onderzoek en innovatie

Binnen de onderzoekswereld is er momenteel veel aandacht voor corona gerelateerde onderwerpen. Zo loopt via ZonMw het nodige aan covid-19 projecten. Onder deze projecten zijn er projecten gericht op de thematiek sport en corona. De onderzoeken zijn deels fundamenteel van aard, maar deels ook praktijkgeoriënteerd, om organisaties in hun dagelijkse activiteiten en bedrijfsvoering met (onderbouwde) kennis te ondersteunen in de omgang met het coronavirus.
In Bijlage 5 wordt in tabel B5.1 een overzicht gegeven van de stand van zaken op 10 november 2020 van de onderzoeksprojecten mogelijk gemaakt door ZonMW.

Bijlage 1. Tijdlijn verspreiding coronavirus

Tabel B1.1 Tijdlijn verspreiding coronavirus, (steun)maatregelen en ontwikkelingen in de Nederlandse sportsector als gevolg van de coronacrisis, juli 2020 – nov. 2020

Wereldwijd	Beperkende maatregelen	Breedtesport
Nederland	Steunmaatregelen	Topsport en evenementen
		Gehele sportsector

		Verspreiding covid-19	Maatregelen Rijksoverheid	Sportwereld
Juli	1		Van intelligente lockdown naar ruimte met regels'. NL heft inreisverbod op voor selecte groep landen. Basisafspraken blijven gelden: geen handen schudden, handen wassen, hoesten en niezen in binnenkant elleboog, papieren zakdoekjes gebruiken.	Sportaccommodaties en sportkantines mogen weer open. Ook senioren hoeven net als de jeugd onderling geen afstand meer te houden tijdens het sporten, waardoor het organiseren van wedstrijden weer mogelijk is. In de praktijk houdt dit in dat alle binnen- en buitensporten weer actief worden beoefend, inclusief het spelen van competitie.
			Kabinet verlengt coronasteun banen en economie tot en met 2021. Veel clubs werken met Corona coördinators. Deze zijn aangesteld en herkenbaar aanwezig zijn op de club als aanspreekpunt voor handhavers die controles uitvoeren.	
	17			Platform Ondernemende Sport: volgens monitor Sport & corona van het Mulier Instituut omzetderving veel groter dan verwacht
	28	VWS & GGD: testen graag! Maar alleen bij klachten.		
Augustus	1			NL Actief stelt Protocol verantwoord sporten in de Fitnessbranche op. Dit protocol speelt in op de regelmatige wijzingen vanuit het kabinet over versoepeling (en aanscherping) van corona-maatregelen.
	6		Extra landelijke maatregelen; meeste besmettingen bij vrienden thuis. Maximaal 6 personen op bezoek. Zoveel mogelijk thuiswerken.	
	10			NOC*NSF: in reactie op het toenemende aantal besmettingen Protocol verantwoord sporten opgesteld

Tabel B1.1 Tijdlijn verspreiding coronavirus, (steun)maatregelen en ontwikkelingen in de Nederlandse sportsector als gevolg van de coronacrisis, juli 2020 – nov. 2020 (vervolg)

Wereldwijd	Beperkende maatregelen	Breedtesport
Nederland	Steunmaatregelen	Topsport en evenementen
		Gehele sportsector

		Verspreiding COVID-19	Maatregelen Rijksoverheid	Sportwereld
Augustus	18		Geen versoepelingen. Juichverbod blijft gelden. Alle kinderen mogen naar school en opvang.	
	24			Handreiking Toeschouwers bij sportwedstrijden (geen vervanging van het Protocol verantwoord sporten)
September	9	Aantal besmettingen neemt snel toe.	Het Kabinet introduceert daarom nieuwe regionale maatregelen om het virus in te dammen. Verbod op samenkomsten van meer dan 50 mensen en om 01:00 uur sluit de horeca.	
	15		Beleidsvrijheid/ruimte zorgt ervoor dat gemeentes zeer verschillend omgaan met hun sportbeleid. Dit leidt tot rechtsongelijkheid onder sportorganisaties en sporters. De sportraad adviseert daarom dat de gehele sportbranche beter op 'de juiste' plekken wordt vertegenwoordigd.	*Sportraad: werkprogramma 2021-2024.* Door de coronacrisis zijn minder mensen gaan sporten en is er een grote terugval in de organisatie van evenementen. Daarbij is de organisatie en financiering van commerciële topsportbeoefening een nog grotere uitdaging geworden.
	23	Start voorrang testen zorg- en onderwijspersoneel		
	25		Kabinet moet werken aan vertrouwen en communicatie. Coronabeleid lijdt aan testcapaciteit en corona-moeheid onder de bevolking.	FNRS- en KNHS: Coronamaatregelen aangescherpt in de regio op basis van landelijke persconferentie
	27	Meer dan 3.000 coronabesmetting-en per dag gemeld		
	28		Persconferentie: Zoveel mogelijk thuiswerken. Bij klachten: blijf thuis en vermijd sociaal contact. Maximaal vier gasten op bezoek. Kamermeerderheid voor mondkapjesplicht in de openbare ruimte	Persconferentie: sport mag door, maar zonder publiek, kantines gaan dicht. NOC*NSF adviseert alle sportbijeenkomsten (inclusief evenementen, trainingen, competitie en wedstrijden) mogen door, maar geen publiek.

Tabel B1.1 Tijdlijn verspreiding coronavirus, (steun)maatregelen en ontwikkelingen in de Nederlandse sportsector als gevolg van de coronacrisis, juli 2020 – nov. 2020 (vervolg)

Wereldwijd	Beperkende maatregelen	Breedtesport
Nederland	Steunmaatregelen	Topsport en evenementen
		Gehele sportsector

		Verspreiding COVID-19	Maatregelen Rijksoverheid	Sportwereld
September	30	Coronadoden wereldwijd de 1 miljoen gepasseerd.		Gerard Dielessen (algemeen directeur NOC*NSF): het gaat niet goed met verenigingen. Een deel van de inkomsten van verenigingen valt nu weg. Zonder afdoende compensatie kan deze situatie niet lang duren. Koepel wil in gesprek met het Kabinet over compensatiemaatregelen.
Oktober	1		Dringend advies: dragen van mondkapjes in openbare ruimtes ook op scholen.	
	4	Meer dan 4.000 besmettingen per dag in Nederland.		
	9	Meer dan 5.000 besmettingen per dag	CoronaMelder App in heel Nederland te gebruiken	
	13	Meer dan 6.500 besmettingen per dag	GGD is niet meer in staat om ieder besmet persoon te bellen.	
	13		Kabinet en OMT besluiten om over te gaan tot gedeeltelijke lockdown. Alle horeca en restaurants moeten weer sluiten.	Alle amateurcompetities worden per direct stilgelegd. Jongeren tot en met 18 jaar mogen in teamverband blijven trainen. Volwassenen mogen individueel blijven sporten. Sportscholen blijven open. Tennissen (dubbelen) mag, zwembaden gaan werken met een reserveringssysteem en maximaal 30 personen.
				Topsportcompetitie mag doorspelen in Papendal. Vrouwenvoetbal stilgelegd.
	14	7.378 nieuwe besmettingen wederom nieuw dag record.	Start tweede lockdown; Routekaart coronamaatregelen. Publieksversie Bestuurdersversie	Minister Tamara van Ark draait beslissing vrouwenvoetbal terug. Competitie wordt zo snel mogelijk opgepakt.

Tabel B1.1 Tijdlijn verspreiding coronavirus, (steun)maatregelen en ontwikkelingen in de Nederlandse sportsector als gevolg van de coronacrisis, juli 2020 – nov. 2020 (vervolg)

Wereldwijd	Beperkende maatregelen	Breedtesport
Nederland	Steunmaatregelen	Topsport en evenementen
		Gehele sportsector

		Verspreiding Covid-19	Maatregelen Rijksoverheid	Sportwereld
Oktober	14			NOC*NSF publiceert nieuw Protocol verantwoord sporten [12]gebaseerd op het besluit van het kabinet tot een gedeeltelijke lockdown.
	17		RIVM denk dat tweede lockdown tot (en met) december nodig is.	
	22	Ernst Kuipers van het landelijk Coördinatiecentrum Patiënten spreiding spreekt van een tsunami aan ziekenhuis-opnames	Defensie schakelt het leger in voor het bouwen en bemannen van nieuwe snel-test-straten.	
	27	Voor het eerst sinds de tweede golf worden corona patiënten naar Duitsland overgebracht. Nieuw dag record: 10.007 besmettingen.	Persmoment van het Kabinet: geen extra maatregelen. Gedeeltelijke lockdown in ieder geval tot en met december verlengd. 'Het is te vroeg om nu al conclusies te trekken en op de rem te stappen', aldus premier Rutte.	
	28		Kabinet presenteert verlenging en vernieuwing van steunmaatregelen	
November	3		Persconferentie: ondanks afname besmettingen toch een verzwaringspakket ingevoerd (sluiting van de publieke ruimtes) en verlenging van de huidige maatregelen tot en met medio december. De groepsgrootte buiten gaat van 4 naar 2 personen. Het advies is blijf zoveel mogelijk thuis.	Sporten in de sportschool mag, maar niet in groepsverband. Zwembaden worden gesloten.
	17		Persconferentie: verlening maatregelen zoals bepaald op 13 oktober.	Zwembaden mogen weer open, groepslessen zijn weer toegestaan.

[12] https://nocnsf.nl/media/3499/protocol-verantwoord-sporten-versie161020.pdf

Bijlage 2. Steunmaatregelen voor de sportsector tijdens de coronacrisis

Tabel B2.1 Overzicht generieke steunmaatregelen vanuit de Rijksoverheid die relevant zijn voor de sportsector in 2020

Steunmaatregel		Periode waarvoor de regeling geldt	Aan te vragen tot	Toelichting
Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW)	NOW 1.0	maart, april en mei 2020	5 juni 2020	De Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW) voorziet in een tegemoetkoming in de loonkosten voor bedrijven die als gevolg van de coronacrisis gedurende 3 maanden minimaal 20% omzetverlies verwachtten. Doel is zoveel mogelijk banen en inkomens te behouden. Bij de NOW regeling geldt: hoe hoger het omzetverlies, hoe hoger de tegemoetkoming. Bedrijven die ten minste 20% omzetverlies lijden over de periode van 3 maanden kunnen een tegemoetkoming van maximaal 90% van de loonsom krijgen naar rato van de omzetdaling. Bij een omzetverlies van 100% is dat 90%, bij bijvoorbeeld 50% omzetverlies wordt dat 45% van de totale loonsom, et cetera. De NOW 1.0 kon over de periode maart, april en mei 2020 worden aangevraagd bij het UWV. Werkgevers konden de NOW 1.0 tot en met 5 juni 2020 aanvragen
	NOW 2.0	1 juni – 1 oktober 2020	31 augustus 2020	De NOW 2.0 was een voortzetting van NOW 1.0 en had betrekking tot de periode juni, juli en augustus 2020. Aanvragen konden tot en met 31 augustus 2020 gedaan worden. De voorwaarden van NOW 1.0 en NOW 2.0 waren grotendeels hetzelfde, op enkele wijzigingen na. Voor de referentieperiode van de loonsom werd in de NOW 1.0 gekeken naar de totale omzet uit 2019. In de NOW 2.0 werd de referentieperiode gewijzigd naar maart 2020. Een extra voorwaarde aan de NOW 2.0 is dat bedrijven die er nu gebruik van maken dit jaar geen winstuitkering doen aan aandeelhouders, geen bonussen uitkeren en geen eigen aandelen inkopen. Een andere grote aanpassing in de NOW 2.0 is dat de ontslagboete (onder voorwaarden) vervalt. In de NOW 1.0 was vastgesteld dat de subsidie met 150 procent verlaagd wordt als ontslag wegens bedrijfseconomische redenen nodig is, waar deze in de NOW 2.0 naar 100 procent gaat. Dit betekent dat bedrijven gekort worden op de NOW aanvraag voor 100 procent van de loonsom(men) van de werknemer(s) waarvoor ontslag is aangevraagd. In de eerdere NOW regeling zat hier nog een boete van 50 procent van de loonsom aan vast, wat nu dus komt te vervallen. Door de versoepeling van de ontslagvoorwaarden was het voor bedrijven die NOW 2.0 kregen mogelijk werknemers te ontslaan.
	NOW 3.0	Subsidieblok 1: 1 oktober t/m 31 december 2020 Subsidieblok 2: 1 januari t/m 31 maart 2021 Subsidieblok 3: 1 april t/m 30 juni 2021	n.b. n.b. n.b.	De NOW 3.0 is een voortzetting van de NOW 1.0 en NOW 2.0. De NOW 3.0 loopt door tot 30 juni 2021 en is ingedeeld in 3 subsidieblokken van 3 maanden. De belangrijkste wijzigingen omvatten generieke wijzigingen en wijzigingen per subsidieblok. Allereerst vervalt de korting voor het aanvragen van bedrijfseconomisch ontslag helemaal, de reguliere ontslagbescherming blijft daarbij wel in stand. Daartegenover staat dat werkgevers verplicht zijn werknemers die ze om bedrijfseconomische redenen ontslaan te helpen in hun zoektocht naar ander werk. Doen ze dat niet, dan worden ze 5% op hun NOW-uitkering gekort. Verder stijgt de minimale omzetdaling om in aanmerking te komen voor de NOW. Van oktober tot en met december 2020 (subsidieblok 1) kunnen bedrijven met minimaal 20% omzetverlies aanspraak maken. Vanaf januari 2021 moet je minimaal 30% minder omzet draaien om NOW te mogen ontvangen. Daarnaast veranderen enkele voorwaarden per subsidieblok. Binnen de NOW 2.0 werd tot 90% van de loonsom vergoed. Met ingang van de NOW 3.0 vanaf oktober gaat dat omlaag naar 80%, vanaf januari 2021 naar 70% en vanaf april 2021 naar 60%. Daartegenover staat dat je de loonsom ook geleidelijk mag laten dalen (met per tijdvak 10%, 15% en 20%) zonder dat je subsidie moet inleveren.

Tabel B2.1 Overzicht generieke steunmaatregelen vanuit de Rijksoverheid die relevant zijn voor de sportsector in 2020

Steunmaatregel		Periode waarvoor de regeling geldt	Aan te vragen tot	Toelichting
Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS)		15 maart - 15 juni 2020	26 juni 2020	De Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS) hielp ondernemers in sectoren die direct getroffen werden door de kabinetsmaatregelen. Via de TOGS kon een specifieke groep getroffen ondernemers[13] een eenmalige tegemoetkoming van € 4.000 netto krijgen waarmee ze hun vaste lasten konden betalen. De voorwaarden om voor deze regeling in aanmerking te komen waren dat het bedrijf voor 15 maart 2020 opgericht moet zijn, maximale 250 werkzame personen heeft en binnen de vastgestelde selectie sector codes (SBI-codes) valt. Daarnaast moesten de ondernemers verklaren in de periode van 16 maart tot en met 15 juni 2020 een omzetverlies te verwachten van ten minste €4.000 en over dezelfde periode vaste lasten van ten minste €4.000.
Tegemoetkoming Vaste Lasten MKB (TVL)	TVL 1	Juni, juli, augustus en september 2020	30 oktober 2020	De Tegemoetkoming Vaste Lasten MKB (TVL) helpt mkb-bedrijven en zzp'ers bij het betalen van een deel van hun vaste lasten. De tegemoetkoming van minimaal 1.000 euro en maximaal 50.000 euro is voor bedrijven die meer dan 30% van hun omzet hebben verloren in de periode juni, juli, augustus en september 2020 door de coronacrisis. Dezelfde getroffen sectoren uit de TOGS-regeling komen in aanmerking voor de Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL). Voorwaarde hierbij is onder andere dat het bedrijf maximaal 250 werknemers heeft, opgericht is voor 15 maart 2020 en minimaal €4.000 aan vaste lasten heeft. Het gaat om vaste lasten die steeds doorlopen, zoals huur, pacht, onderhoud, verzekeringen, vaste leasecontracten, afschrijving van apparatuur en abonnementen. Loonkosten en variabele kosten horen hier niet bij. Loonkosten worden gecompenseerd door de Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging voor Werkgelegenheid (NOW). De berekening van de subsidie is: Normale omzet x omzetverlies in% x aandeel vaste lasten in % x 50% = hoogte subsidie Maximaal 50% van de vaste lasten wordt hiermee vergoed. De subsidie per bedrijf is minimaal €1.000 en maximaal €50.000.
	TVL 2	Subsidieblok 1: 1 oktober t/m 31 december 2020 Subsidieblok 2: 1 januari t/m 31 maart 2021 Subsidieblok 3: 1 april t/m 30 juni 2021	n.b. n.b. n.b.	De TVL wordt met een paar aanpassingen verlengd tot en met juni 2021. Net zoals bij de NOW 3.0 in de verlenging van de TVL ingedeeld in 3 periodes van 3 maanden. De TVL is op 4 punten aangepast: - De TVL is in 3 periodes van 3 maanden aan te vragen. Voor iedere periode moet de ondernemer een nieuwe aanvraag doen. - Een bedrijf heeft in 3 maanden minimaal € 3.000 aan vaste lasten, volgens het percentage vaste lasten dat bij zijn SBI-code hoort. Eerder lag deze voorwaarde op een bedrag van € 4.000 in 4 maanden. - Het maximum subsidiebedrag wordt €90.000, in plaats van €50.000. - Het bedrijf heeft minimaal 30% omzetverlies door de coronacrisis. Na 1 januari 2021 wordt de TVL en de grens voor omzetverlies in stappen verhoogd.

[13] Lijst van branches en sectoren die in aanmerking komen voor de TOGS regeling. https://www.rvo.nl/subsidie-en-financieringswijzer/togs/vastgestelde-sbi-codes-0.

Tabel B2.1 Overzicht generieke steunmaatregelen vanuit de Rijksoverheid die relevant zijn voor de sportsector in 2020

Steunmaatregel		Periode waarvoor de regeling geldt	Aan te vragen tot	Toelichting
Tijdelijke overbruggings-regeling zelfstandige ondernemers (Tozo)	Tozo 1	maart-mei 2020	31 mei 2020	De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (Tozo) biedt zelfstandige ondernemers 3 maanden inkomensondersteuning tot aan het sociaal minimum. Een belangrijke voorwaarde hierbij is dat het totale inkomen als gevolg van de coronacrisis onder het bijstandsniveau is gekomen. Daarnaast is het mogelijk om een lening voor bedrijfskapitaal aan te vragen. Tozo 1 gold van 1 maart tot en met 31 mei 2020 en was tot en met 31 mei 2020 aan te vragen bij de woongemeente.
	Tozo 2	Juni, juli, augustus en september 2020	30 septemb er 2020	De Tozo 2 liep van 1 juni tot en met 30 september 2020. De voorwaarden van Tozo 1 en 2 waren grotendeel hetzelfde. Wel werd vanaf Tozo 2 ook een partnertoets gedaan voor het bepalen van de hoogte van de uitkering. Verder is in de Tozo 2 toegevoegd dat bij een aanvraag voor een lening bedrijfskapitaal een verklaring gegeven moet worden dat er geen surseance van betaling of faillissement is aangevraagd of verkregen.
	Tozo 3	1 oktober 2020- 31 maart 2021	n.b.	Vanaf 1 oktober is de Tozo verlengt tot en met 31 maart 2021. Deze Tozo 3 lijkt op zijn voorgangers. Het verschil is dat er meer budget gereserveerd wordt voor omscholing.
	Tozo 4	1 april t/m 30 juni 2021	n.b.	Vanaf 1 april 2021 zal Tozo 4 van kracht zijn. Hierbij zal naar verwachting een vermogenstoets worden toegepast. Meer informatie over Tozo 4 volgt echter begin 2021
Verschillende belasting-maatregelen		12 maart t/m 31 december	1 oktober 2020	De Belastingdienst heeft een flink aantal regelingen om de administratieve en financiële lasten voor ondernemers te verlichten. De tijdelijke maatregelen zijn onder meer gericht op uitstel van betaling van bijvoorbeeld inkomstenbelasting en vennootschapsbelasting. Het gaat hierbij om de belastingen tot 1 januari 2021. Het terugbetalen van de belastingschuld start vanaf 1 juli 2021 met een betalingsregeling van 36 maanden. Het aanvragen van bijzonder uitstel van belasting kon tot 1 oktober 2020.
Garantie- en kredietregelingen	Go-C			In de Garantie-Ondernemingsfinanciering (GO-C)- regeling is een aparte coronamodule opgenomen. Hiermee kunnen banken krediet verstrekken aan ondernemingen in verband met liquiditeitstekorten als gevolg van het coronavirus. Dit zijn leningen met een maximum looptijd van 6 jaar, tussen de €1,5 en €150 miljoen per onderneming, waarbij de staat voor 80% (grootbedrijf) en 90% (MKB) garant staat.
	BMKB			Via de regeling Borgstelling MKB-kredieten (BMKB) staat het de overheid borg voor kredieten aan ondernemers, zodat zij makkelijker geld kunnen lenen bij kredietverstrekkers zoals banken.
	COL			Met de regeling Corona-Overbrugginslening (COL) kunnen bedrijven zoals start-ups, scale-ups of innovatief MKB-ers, die overwegend met extern vermogen gefinancierd zijn, extra financiering ontvangen.
	KKC			De Klein Krediet Corona (KKC) regeling is gericht op de kleine ondernemers. De Nederlandse overheid gaat voor 95 procent garant staan voor €750 miljoen aan overbruggingskredieten voor kleine ondernemingen met een relatief kleine financieringsbehoefte (van €10.000 tot €50.000).
	Qredits			Qredits is een stichting die microkredieten verstrekt aan startende ondernemers en kleine bedrijven. Met deze maatregel kunnen ondernemers met krediet uitstel tot aflossing aanvragen en rentekorting krijgen en wordt er Overbruggingskrediet verstrekt.

Tabel B2.2 Overzicht sportspecifieke steunmaatregelen vanuit de Rijksoverheid en andere instellingen in 2020

Steunmaatregel	Periode waarvoor de regeling geldt	Aan te vragen tot	Toelichting
Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties COVID-19 (TVS)	1 maart tot 1 juni 2020	14 oktober 2020	In een kamerbrief van 1 mei 2020 is aangegeven dat gemeenten gecompenseerd worden voor de kwijtschelding van huurkosten voor sportverenigingen die geconfronteerd worden met een omzetdaling over de periode van 1 maart 2020 tot 1 juni 2020. Dit is vervolgens uitgewerkt in de regeling Tegemoetkoming verhuurders sportaccommodaties COVID-19 (TVS). Gemeenten, sportbedrijven of particuliere verhuurders konden tot 14 oktober 2020 een tegemoetkoming aanvragen voor de in de periode 1 maart 2020 tot 1 juni 2020 misgelopen huurinkomsten als gevolg van de kwijtschelding van de huren voor sportverenigingen. Een gemeente, sportbedrijf of particuliere verhuurder komt slechts in aanmerking voor een tegemoetkoming indien de huur ten laste van de amateursportorganisatie daadwerkelijk is kwijtgescholden gedurende de periode van 1 maart 2020 tot 1 juni 2020. Daarnaast kan slechts eenmaal gebruikt gemaakt worden van deze regeling. Voor de regeling is €89,5 miljoen beschikbaar. Indien het totaal beschikbare bedrag overschreden wordt, vindt een verdeling naar rato plaats. Van alle aanvragen wordt dan eenzelfde percentage vergoed.
Tegemoetkoming amateursportorganisaties COVID-19 (TASO)	Periode 1: 1 maart tot en met 31 mei 2020 Periode 2: 1 juni tot en met 31 augustus	11 oktober 2020	De regeling Tegemoetkoming amateursportorganisaties COVID-19 (TASO) is bedoeld voor sportverenigingen die, ten opzichte van dezelfde periode in 2019, ten minste 20% van hun omzet zijn verloren als gevolg van de maatregelen tegen COVID-19. De regeling is met name bedoeld voor sportverenigingen die niet (voldoende) gebruik kunnen maken van de reeds getroffen generieke steunmaatregelen, zoals de NOW. Voor veel sportverenigingen bleek het namelijk niet mogelijk om te voldoen aan de voorwaarden uit de regelingen of bleek de financiële tegemoetkoming onvoldoende om de sportverenigingen te helpen. Het is mogelijk om voor 2 periode een tegemoetkoming aan te vragen: - Periode 1: 1 maart t/m 31 mei 2020 - Periode 2: 1 juni t/m 31 augustus 2020 Voor de regeling komen 2 groepen in aanmerking: - Categorie A: Sportverenigingen met of zonder een sportaccommodaties in eigendom en doorlopende lasten van meer dan €500 en minder dan €4.000 in een van de periodes. - Categorie B: Sportverenigingen met een sportaccommodaties in eigendom en doorlopende lasten van ten minste €8.000 in een van de periodes, na aftrek van een ontvangen tegemoetkoming op grond van de TOGS of TVL. De vergoeding binnen de TASO is voor sportverenigingen in categorie A maximaal €7.000, verdeeld over 2 perioden (maximaal €3.500 per periode). Voor sportverenigingen in categorie B is de vergoeding maximaal €12.000, wederom verdeeld over 2 perioden (maximaal €6.000 per periode). In totaal is €44,5 miljoen beschikbaar. Indien dit bedrag overschreden wordt, vindt er een loting plaats.
Borgstelling Noodkrediet Stichting Waarborgfonds Sport		n.b.	Sportorganisaties die door de coronacrisis te maken krijgen met liquiditeitsproblemen kunnen bij de bank een tijdelijke lening aanvragen, een zogenaamd Noodkrediet. Voor een dergelijke lening vraagt de bank een borgstelling omdat zij zekerheid wil dat de lening wordt terugbetaald. Stichting Waarborgfonds Sport kan deze borgstelling verzorgen, indien deze wordt aangevraagd.

Tabel B2.3 Aantal aanvragen van de NOW 1.0 en uitbetaalde NOW 1.0 subsidies, uitgesplitst naar sector binnen de sport

	Totaal aantal bedrijven *(absolute aantallen)*	Aantal bedrijven met NOW 1.0 *(absolute aantallen)*	Percentage bedrijven met NOW 1.0 *(percentage)*	Uitbetaalde NOW 1.0 subsidies *(miljoenen euro's)*
Totaal Nederland	**1.871.415**	**120.970**	**6**	**€ 7.894**
Totaal Sport	**36.240**	**4.280**	**12**	**€ 151**
85511 Zeil- en surfscholen	280	30	11	€ 1
85519 Overig sportonderwijs	22.105	535	2	€ 8
93111 Zwembaden	240	140	58	€ 16
93112 Sporthallen en -zalen	460	220	48	€ 12
93113 Sportvelden	130	25	19	€ 1
93119 Overige sportaccommodaties	720	340	47	€ 17
93121 Veldvoetbal	1.605	850	53	€ 31
93122 Veldsport in teams (geen voetbal)	320	120	38	€ 2
93123 Atletiek	40	5	13	*
93124 Tennis	385	80	21	€ 1
93125 Paardensport en maneges	1.895	275	15	€ 3
93126 Wielersport	85	10	12	*
93127 Auto- en motorsport	260	5	2	*
93128 Wintersport	30	5	17	*
93129 Overige buitensport	335	50	15	€ 1
9313 Fitnesscentra	1.395	675	48	€ 27
93141 Individuele zaalsport	180	45	25	*
93142 Zaalsport in teamverband	60	5	8	*
93143 Kracht- en vechtsport	270	30	11	€ 1
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	50	20	40	€ 1
93145 Denksport	40	*	*	*
93146 Sportscholen	1.515	435	29	€ 8
93149 Overige binnensport en omnisport	95	20	21	*
93151 Zwem- en onderwatersport	100	10	10	*
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport	300	10	3	*
93191 Beroepssportlieden	375	10	3	€ 1
93192 Hengelsport	55	*	*	*
93193 Verzorgen van vistochten	80	10	13	*
93194 Supportersverenigingen (sport)	35	*	*	*
93195 Organisatie van sportevenementen	1.530	165	11	€ 7
93196 Sportkoepels en -adviesorganen	495	75	15	€ 10
93199 Overige sport (rest)	355	20	6	€ 1
93291 Jachthavens	420	45	11	€ 1

Bron: CBS/UWV, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Te kleine aantallen.

Tabel B2.4 Aantal aanvragen van de NOW 2.0 en uitbetaalde NOW 2.0 subsidies, uitgesplitst naar sector binnen de sport

	Totaal aantal bedrijven *(absolute aantallen)*	Aantal bedrijven met NOW 2.0 *(absolute aantallen)*	Percentage bedrijven met NOW 2.0 *(percentage)*	Uitbetaalde NOW 2.0 subsidies *(miljoenen euro's)*
Totaal Nederland	**1.871.415**	**54.100**	**3**	**3.603**
Totaal Sport	**36.240**	**1.910**	**5**	**71**
85511 Zeil- en surfscholen	280	15	5	*
85519 Overig sportonderwijs	22.105	160	1	2
93111 Zwembaden	240	110	46	8
93112 Sporthallen en -zalen	460	135	29	8
93113 Sportvelden	130	10	8	1
93119 Overige sportaccommodaties	720	190	26	9
93121 Veldvoetbal	1.605	320	20	16
93122 Veldsport in teams (geen voetbal)	320	35	11	*
93123 Atletiek	40	5	13	*
93124 Tennis	385	25	6	*
93125 Paardensport en maneges	1.895	80	4	1
93126 Wielersport	85	5	6	*
93127 Auto- en motorsport	260	5	2	*
93128 Wintersport	30	*	*	*
93129 Overige buitensport	335	15	4	*
9313 Fitnesscentra	1.395	360	26	11
93141 Individuele zaalsport	180	15	8	*
93142 Zaalsport in teamverband	60	*	*	*
93143 Kracht- en vechtsport	270	15	6	*
93144 Bowlen, kegelen, biljarten e.d.	50	20	40	*
93145 Denksport	40	*	*	*
93146 Sportscholen	1.515	200	13	3
93149 Overige binnensport en omnisport	95	10	11	*
93151 Zwem- en onderwatersport	100	5	5	*
93152 Roei-, kano-, zeil- en surfsport	300	5	2	*
93191 Beroepssportlieden	375	5	1	1
93192 Hengelsport	55	*	*	*
93193 Verzorgen van vistochten	80	5	6	*
93194 Supportersverenigingen (sport)	35	*	*	*
93195 Organisatie van sportevenementen	1.530	95	6	5
93196 Sportkoepels en -adviesorganen	495	45	9	4
93199 Overige sport (rest)	355	10	3	*
93291 Jachthavens	420	10	2	*

Bron: CBS/UWV, 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

* Te kleine aantallen.

Tabel B2.5 Aantal toegekende TOGS aanvragen en uitbetaalde TOGS subsidies, uitgesplitst binnen sportsector

Sector	SBI-code	Toegekende aanvragen	Uitbetaald
Overig sport- en recreatieonderwijs	85.51.9	3.813	€ 15.252.000
Veldvoetbal	93.12.1	1.853	€ 7.412.000
Fitnesscentra	93.13	1.431	€ 5.724.000
Sportscholen	93.14.6	1.119	€ 4.476.000
Paardensport en maneges	93.12.5	939	€ 3.756.000
Kantines en contractcatering	56.29	794	€ 3.176.000
Tennis	93.12.4	862	€ 3.448.000
Overige sportaccommodaties	93.11.9	694	€ 2.776.000
Veldsport in teams (geen voetbal)	93.12.2	737	€ 2.948.000
Organiseren van sportevenement	93.19.5	586	€ 2.344.000
Sport en recreatie	93	505	€ 2.020.000
Sporthallen en - zalen	93.11.2	421	€ 1.684.000
Overige buitensport	93.12.9	330	€ 1.320.000
Individuele zaalsport	93.14.1	286	€ 1.144.000
Kracht- en vechtsport	93.14.3	238	€ 952.000
Zwembaden	93.11.1	251	€ 1.004.000
Zwem- en onderwatersport	93.15.1	201	€ 804.000
Zaalsport in teamverband	93.14.2	200	€ 800.000
Roei-, kano-, zeil- en surfsport	93.15.2	158	€ 632.000
Jachthavens	93.23.1	153	€ 612.000
Overige binnensport en omnisport	93.14.9	127	€ 508.000
Zeil- en surfscholen	85.51.1	105	€ 420.000
Overige sportactiviteiten	93.19.8	104	€ 416.000
Atletiek	93.12.3	111	€ 444.000
Bowlen, kegelen, biljarten e.d	93.14.4	92	€ 368.000
Sportvelden	93.11.3	98	€ 392.000
Auto- en motorsport	93.12.7	83	€ 332.000
Wielersport	93.12.6	48	€ 192.000
Verzorgen van vistochten	93.19.3	40	€ 160.000
Wintersport	93.12.8	37	€ 148.000
Denksport	93.14.5	24	€ 96.000
Hengelsport	93.19.2	15	€ 60.000
Totaal		**16.455**	**€ 65.820.000**

Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), 8 juni 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B2.6 Aantal toegekende TVL-1 aanvragen en uitbetaalde TVL-1 subsidies, uitgesplitst binnen sportsector

Sector	SBI-code	Toegekende aanvragen	Toegekend bedrag
Veldvoetbal	93.12.1	440	€ 2.800.000
Fitnesscentra	93.13	399	€ 3.800.000
Overige sport- en recreatieonderwijs	85.51.9	335	€ 1.300.000
Kantines en contractcatering	56.29	306	€ 2.300.000
Sportscholen	93.14.6	254	€ 1.900.000
Organiseren van sportevenementen	93.19.5	251	€ 4.800.000
Overige sportaccommodaties	93.11.9	245	€ 3.100.000
Sport en recreatie	93	167	€ 2.300.000
Sporthallen en -zalen	93.11.2	144	€ 1.600.000
Tennis	93.12.4	128	€ 401.000
Paardensport en maneges	93.12.5	123	€ 1.200.000
Veldsport in teams (geen voetbal)	93.12.2	74	€ 332.000
Zwembaden	93.11.1	56	€ 802.000
Totaal		**2.922**	**€ 26.635.000**

Bron: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO), 6 november 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Bijlage 3. Sportondernemers

Tabel B3.1 Kerncijfers per categorie sportondernemers (in absolute aantallen)

Categorie	Aantal bedrijven	Aantal vestigingen van bedrijven	Aantal bedrijven **	Aantal bedrijven aangesloten bij brancheorganisatie	Aantal medewerkers incl. parttime	Wekelijkse sportbeoefenaars (in % van bevolking 12-79 jaar)***
	CBS (2020 2e kw)	CBS (2020)	Schatting door POS (2020)	Schatting door POS (2020)	Schatting door POS (2020)	Gezondheids-enquête (2018)
Fitnesscentra	1.395	1.890	3.900	1.000	60.000	25,1
Fitnessondernemers			*1.800*		*50.000*	
Boutiques			*2.100*		*10.000*	
Dansscholen	2.620	n.b.	2.388	2.388	5.000	1,2
Yogacentra	n.b.	n.b.	1.500	370	10.000	3
Vechtsportcentra	n.b.	n.b.	1.000	1.000	5.000	0,2
Zwembaden*	240	400	691	518	9.558	5,8
Budosport scholen	n.b.	n.b.	650	550	950	n.b.
Watersportcentra	400	395	600	350	7.500	0,4
Hippische sportcentra	1.895	1.895	423	423	2.700	1,6
Squashcentra	n.b.	n.b.	302	70	2.500	0,8
Golfbanen	n.b.	n.b.	200	140	3.500	2
Buitensport bedrijven	n.b.	n.b.	150	60	3.000	n.b.
Klim- en bergsportcentra	n.b.	n.b.	80	51	1.760	0,2
Skatecentra	n.b.	n.b.	18	18	250	0,2
Ski indoorcentra	n.b.	n.b.	56	56	1.400	0,5

Bron: CBS, 2020; Platform Ondernemende Sportaanbieders (POS), 2020; CBS/RIVM, Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor, 2018. Bewerking: Mulier Instituut.

* Deze categorie betreft commerciële zwembaden.

** We gaan ervan uit dat deze schatting betrekking heeft op het aantal vestigingen van bedrijven.

Op basis van de indeling naar typen bedrijven en de schattingen van brancheorganisaties is de verwachting is dat sommige categorieën bedrijven overlap met elkaar vertonen, waaronder in aantallen bedrijven en aantal medewerkers, bijvoorbeeld voor fitnesscentra, yogacentra, vechtsport en/of budosport.

*** Dit betreft de wekelijkse sportbeoefenaars van de sport in het algemeen die hoort bij de branche, niet de sportbeoefenaars bij de betreffende centra/accommodaties.

Het cijfer voor klim- en bergsport betreft de wekelijkse sportbeoefenaars van klimsport.

Het cijfer voor budosport is onbekend omdat budosport meerdere sporten omvat.

Het cijfer voor skatecentra betreft de wekelijkse sportbeoefenaars van skaten en skeeleren.

Het cijfer voor watersport betreft de wekelijkse sportbeoefenaars van zeilen.

Bijlage 4. Bronnen financiële stromen binnen de topsport

Tabel B4.1 Bronnen financiële stromen binnen de topsport

Letter	Pijl	Omschrijving	Bron(nen)	
A	1	Bijdrage ministerie van VWS aan Fonds voor de Topsporter	Rijksbegroting 2021 VWS	
A	2	Bijdrage ministerie van VWS aan topsportprogramma's	Rijksbegroting 2021 VWS	
A	3	Bijdrage ministerie van VWS aan topsportevenementen	Rijksbegroting 2021 VWS	
A	4	Bijdrage ministerie van VWS aan dopingbestrijding	Rijksbegroting 2021 VWS	
C	5	Bijdrage Nederlandse Loterij aan topsport richting NOC*NSF	Notitie Bestedingsplan 2021	
G	6	Bijdrage private partijen aan NOC*NSF (topsport)		
G	7	Bijdrage private partijen aan CTO'S		
G	8	Bijdrage private partijen aan sportbonden (topsport)	NOC*NSF	
G	9	Bijdrage private partijen aan commerciële topsportorganisaties/-clubs/-teams		
B	10	Bijdrage NOC*NSF aan CTO's	NOC*NSF	
B	11	Bijdrage NOC*NSF aan sportbonden (topsport)	NOC*NSF	
H	12	Bijdrage media & toeschouwers aan sportbonden	NOC*NSF	
H	13	Bijdrage media & toeschouwers aan commerciële topsportorganisaties/-clubs/-teams		
D	14	Bijdrage van sportbonden aan topsporters	PM	
	15	Bijdrage van sportverenigingen aan sportbonden (topsport)	PM	
	16	Bijdrage vanuit provincies aan CTO's	PM	
	17	Bijdrage van gemeenten aan CTO's	PM	
	18	Bijdrage van gemeenten aan RTC's	PM	
F	19	Bijdrage van commerciële topsportclubs/-teams aan topsporters		
I	20	Bijdrage Fonds voor de Topsporters aan de topsporters	Rijksbegroting 2021 VWS	NOC*NSF
J	21	Bijdrage vanuit noodfondsen/regelingen voor de topsporters	Rijksoverheid	NOC*NSF
K	22	Bijdrage vanuit prijzen-en/of startgelden aan de topsporters		
G	23	Bijdrage vanuit persoonlijke sponsoren aan topsporters		
L	24	Overige inkomsten aan topsporters		

Bijlage 5. Door ZonMW gefinancierd onderzoek sport en corona

Tabel B5.1 Overzicht sportprojecten binnen COVID-19 programma, stand van zaken op 10 november 2020

Titel	Samenvatting NL
Wijkgerichte follow-up van ontsluiting van sportvelden en scholen in Leiden, de COVID Radar in de praktijk	In de gemeente Leiden zijn drie proefgebieden benoemd waar sportvelden en scholen vanaf medio mei 2020 worden ontsloten (Roomburg, Noord, Zuid) en waar een zomerprogramma wordt georganiseerd. In die gebieden, die op basis van postcode kunnen worden herkend, worden (social distancing-) gedrag en klachten van bewoners dagelijks gevolgd doordat bewoners worden aangemoedigd dagelijks de vragen in de door het LUMC begin april gelanceerde app "CovidRadar" te beantwoorden. Door follow-up in de tijd kunnen de effecten van overheidsmaatregelen op gezondheidsklachten en COVID19 ziekteverschijnselen op wijk-/populatieniveau worden gevolgd en kunnen op wijkniveau vroegtijdig aanwijzingen voor opflakkering van de virusinfectie worden gesignaleerd.
Kwetsbare personen in beweging: aanpassing van het beweegaanbod aan het 'nieuwe normaal'	Doel van dit actie-ondersteunend onderzoek is het beweegaanbod van het Ouderenfonds (Oldstars) en de Bas van de Goor Foundation (Nationale Diabetes Challenge (NDC) met een lerend onderzoekstraject begeleiden bij het (continu) aanpassen van hun aanbod aan de eisen van het 'nieuwe normaal' én de behoeften van deelnemers en uitvoerende professionals.
Het COFIT-20 project: het stimuleren van lichamelijke activiteit middels online livestream groepslessen voor mensen met een ernstige psychische aandoening tijdens COVID-19	Het COFIT-20 project wil met behulp van een online livestream beweeginterventie, de achteruitgang in psychische en lichamelijk functioneren en sociale interacties stimuleren bij mensen met een ernstige psychische aandoening. Samen met de verschillende partners (de GGZ, de gemeente, de sportexperts en ervaringsdeskundigen) wil het UMC Utrecht een protocol ontwikkelen voor een online livestream beweeginterventie, die zal worden gegeven door beweegcoaches.
Invloed van grote (hardloop)evenementen op de besmettingsgraad van COVID-19	De Stichting Zevenheuvelenloop ontwikkelt samen met onder andere de lokale en regionale overheden, de veiligheidsregio's en de Nationale Spoorwegen (NS) een protocol om een hardloopevenement voor ca. 20.000 deelnemers op een veilige manier te laten plaatsvinden in november 2020. Het protocol is gebaseerd op de richtlijnen voor de '1.5-meter samenleving', en beslaat de gehele inrichting van de organisatie. Een dergelijk protocol voor de uitvoer van grote (hardloop) evenementen bestaat nog niet, waarbij het tevens onbekend is wat de directe invloed is van dit protocol op de besmettingsgraad van COVID-19 na de Zevenheuvelenloop. In dit onderzoek wordt getest of het protocol voor een 'corona-proof editie' van een groot hardloop-evenement voldoet en daarmee direct geïmplementeerd kan worden voor andere (hardloop)evenementen.
Cooling solutions for (Covid-19) healthcare workers	COVID-19 zorgpersoneel draagt beschermende kleding zoals een plastic schort, mondkapje, haarnetje en spatbril om besmetting met het coronavirus op de werkvloer te voorkomen. Hoewel effectief, beperkt deze beschermende kleding de afgifte van warmte aan de omgeving waardoor veel COVID-19 zorgmedewerkers hittestress ervaren. Het COOLVID project "Cooling solutions for (COVID-19) healthcare workers" is een spin-off van het Thermo Tokyo project en heeft als doel om kennis en kunde over het inzetten en toepassen van koelstrategieën uit de topsport naar de zorgsector te vertalen en implementeren. Specifiek richten wij ons op verplegend personeel. Toegepaste koelinterventies kunnen hittestress substantieel verminderen, waardoor de fysieke en cognitieve prestaties van zorgprofessionals verbeteren en de hersteltijd na een werkshift vermindert. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het Radboudumc in samenwerking met TNO, Inuteq en NOC*NSF.
Metingen en CFD simulaties van aerosolverspreiding en aerosolreductie in fitnesszaal	Doel van het onderzoek is te kijken hoe sportscholen en overige binnensportruimtes op een verantwoorde manier open kunnen blijven voor sporters, ook wanneer er minder buiten gesport kan worden of bij een tweede of derde golf van dit virus of toekomstige pandemieën. Er is een film gemaakt van deze testdag. De studie wordt uitgevoerd door de faculteiten Built Environment en Industrial Design van TU/e en PlasmaMade en is mede mogelijk gemaakt door Sportinnovator en de gemeente Eindhoven. Isala Ziekenhuizen, Go2Sure, NL Actief, NOC*NSF en de multinationale organisaties Ansys en de Avicenna Alliance for Predictive Medicine zijn nauw betrokken bij het onderzoek.
Verdiepingsonderzoek aerosolen en binnensport	Het doel van deze opdracht is meer zicht te krijgen op de mogelijkheden om aerosolconcentraties tijdens sportbeoefening in een binnensportaccommodatie te reduceren en te reguleren met inzet van luchtreiniging en bijbehorend monitoringssysteem. Onderzoek hiernaar acht het Topteam Sport relevant in het kader van de actuele situatie rondom COVID-19.

Bron: ZonMw, 10 november 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B5.1 Overzicht sportprojecten binnen COVID-19 programma, stand van zaken op 10 november 2020 (vervolg)

Titel	Samenvatting NL
Online Life Goals sessies voor kwetsbare mensen	Door het coronavirus zijn Amsterdammers die het moeilijk hebben, de doelgroep van dit initiatief, nog kwetsbaarder. De meest kritieke groep zijn de jonge dak- en thuislozen. In allerijl bouwt gemeente Amsterdam samen met hulporganisaties sporthallen om tot noodopvang. Online Life Goals sessies: De online Life Goals sessies beogen om minimaal 200 dak- en thuislozen jongeren in Amsterdam te bereiken en via een online platform, in tijden van de coronacrisis, weer deel te laten nemen aan de maatschappij. Het initiatief bereikt deelnemers via samenwkende instellingen, tijdelijke lokale opvang locaties (sporthallen) en brengt hen letterlijk en figuurlijk in beweging door online Life Goals sessies. Door 12 Maatschappelijke Sportcoaches op te leiden en in te zetten op dit project beogen wij minimaal 200 dak- en thuisloze jongeren te bereiken met online Life Goals sessies. Wij beogen middels deze digitale sessies eenzaamheid onder onze doelgroep te bestrijden en het contact met onze huidige deelnemers te behouden zodat wij ze in de toekomst weer op veld terugzien. Kracht van sport: Life Goals Amsterdam wil bijdragen aan een stad waarin niemand buitenspel staat en gebruikt de kracht van sport en ontmoeting om mensen weer mee te laten doen. Sport en ontmoeting maakt het mogelijk om grenzen te verleggen het gevoel van eigenwaarde te hervinden en een nieuw sociaal netwerk te creëren.
Introductie van de Special Olympics 'Scoor Je Pr! App' in VG zorginstellingen	In Nederland wonen veel mensen met een verstandelijke beperking die gedurende de dag ondersteuning nodig hebben bij alle aspecten van het dagelijks leven. Door de verregaande maatregelen ten gevolgde van de COVID-19 uitbraak zijn deze mensen noodgedwongen thuis te blijven. Ze worden liefdevol door de dagelijkse groepsleiding ondersteund maar door de opgelegde restricties komen aspecten voor een betekenisvolle dag en dagelijks geluk zwaar onder druk te staan. Denk aan sporten, beweging, bewegingstherapie, een zinvolle invulling van de dag en betekenisvolle relaties. Scoor je PR! app. Om hier iets aan te doen heeft Special Olympics Nederland Mentech Innovations de Scoor je PR! app laten ontwikkelen. Deze app stimuleert mensen met een verstandelijke beperking om te bewegen, door middel van instructiefilmpjes om zo hun kracht, beweging en uithoudingsvermogen te trainen en daarmee een gezonde levensstijl te ontwikkelen. In de filmpjes met de oefeningen voor het verbeteren van kracht, balans en uithoudingsvermogen spelen 'athlete leaders' van Special Olympics de hoofdrol. Met het ontwikkelen zijn de WCAG-richtlijnen aangehouden, hebben sporters met een verstandelijke beperking meegedacht in het proces en is een voorleesfunctie aanwezig om zo ook sporters die moeite hebben met lezen te kunnen helpen.
Protective Full Face Snorkeling Mask	Als gevolg van de Corona crisis is er een continu gebrek aan beschermende middelen voor hulpverleners in de medische, paramedische, verzorgings-, voedsel-, beveiligings- en transportsector. Honderdduizenden hulpverleners en medewerkers in vitale sectoren staan bloot aan het risico van besmetting. Sterker nog honderden mensen in deze sectoren raken momenteel besmet. De continuïteit van de medische zorg onder meer in de IC's staat onder druk door het gebrek aan inzetbaar personeel. In samenwerking met het Albert Schweizer ziekenhuis in Dordrecht heeft Pacific Diving op 20 maart zogenaamde Full Face snorkel maskers zodanig aangepast dat er luchtfilters van beademingsautomaten op gemonteerd kunnen worden. Het doel van het project is stabiele, betrouwbare, produceerbare en goed gedocumenteerde concepten voor de levering van met luchtfilters uitgeruste standaard "off the shelve" full face snorkelmaskers te ontwikkelen en te implementeren en om een website waarin de kennis en ervaring over de ontwikkeling, het gebruik en de documentatie van dergelijke maskers is vastgelegd te ontwikkelen
Oefenkit thuisrevalidatie voor patiënten met een neurologische aandoening op leeftijd met een verminderde handfunctie	Volgens de hersenstichting krijgen jaarlijks 42.300 mensen in Nederland een Cerebraal Vasculair Accident (CVA), van wie er ongeveer 9.000 mensen overlijden. Een groot deel van deze mensen gaat naar huis en maar liefst 1 op de 5 heeft zorg nodig in het verpleeghuis vanwege (ernstige) beperkingen. Veel van de CVA-patiënten hebben een beperkte handfunctie en uit onderzoek blijkt dat het trainen/oefenen van de aangedane arm van groot belang is voor herstel en taken in het dagelijks leven. Ouderen vinden de inzet van en het werken met digitale hulpmiddelen niet altijd even makkelijk. Dit in combinatie met de huidige situatie, waarin contactmomenten met therapeuten tot een minimum zijn beperkt, heeft geleid tot de ontwikkeling van een oefenkit voor thuisrevalidatie. Deze kit bestaat uit een handboek met oefeningen voor een verzwakte handfunctie en objecten waarmee de oefeningen gedaan kunnen worden. De kit zal dusdanig worden ontworpen dat patiënten op leeftijd met een verzwakte handfunctie direct aan de slag kunnen. Dit betekent dat de patiënt de oefeningen zelfstandig kan uitvoeren zonder dat ondersteuning van een therapeut vereist is.

Bron: ZonMw, 10 november 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel 5.1 Overzicht sportprojecten binnen COVID-19 programma, stand van zaken op 10 november 2020 (vervolg)

Titel	Samenvatting NL
Samen spelen met jong en oud - gezellig en gezond	Om de verspreiding van het coronavirus zoveel mogelijk te beperken, zijn er vanuit de overheid verschillende maatregelen genomen. Dit heeft consequenties op verschillende gebieden, zoals mentale en fysieke gezondheid. Bij kwetsbare ouderen ligt (een toename van) eenzaamheid op de loer, dat tot een lagere kwaliteit van leven kan leiden. Daarnaast kan het thuisblijven bij hen leiden tot verminderde dagelijkse beweging en minder gezond eten, dat ondervoeding, verhoogde kans op botbreuken en een verlaagde weerstand tot gevolg kan hebben. Voldoende bewegen en gezond eten. Een app-ontwikkelaar, kinderfysiotherapeut en voedingskundig onderzoeker hebben de handen ineen geslagen en een tool bedacht waarop kinderen en ouderen samen via digitale mogelijkheden sociaal contact met elkaar kunnen hebben en tegelijkertijd op een positieve en speelse manier gestimuleerd worden voldoende te bewegen en gezond te eten. Wij willen kinderen weer in contact brengen met ouderen (hun grootouders, tante, de buurvrouw, etc.) door middel van online spelletjes die zij samen kunnen spelen. Het doel van educatieve spelletjes is eenzaamheid tegen te gaan en op een speelse manier met gezonde voeding en beweging binnenshuis bezig te zijn.
Ongelijkheid in sport en bewegen onder COVID-19: De impact van sport voor een veerkrachtige samenleving	**Onderzoeksvraag** In welke mate neemt ongelijkheid in sport toe of af door COVID19, hoe spelen relevante actoren (gemeenten, bonden en lokale sportaanbieders) hierin een rol en wat betekent dit in termen van een inclusieve sport en de maatschappelijke waarde van sport en bewegen? **Urgentie** De sportsector is, na onderwijs, als eerste (deels) opgestart na de 'lockdown'. Sport wordt daarbij gezien als vehikel om problemen als gevolg van coronamaatregelen te verzachten of op te lossen en bij te dragen aan een veerkrachtige samenleving. Maar hoe wordt bereikt dat burgers actief zijn, en in het bijzonder maatschappelijk kwetsbare mensen met weinig financiële middelen, veel zorgtaken en geringe zelfredzaamheid? **Hypothesen** Door armoede, zorgtaken, sociaal isolement en/of gezondheidsvraagstukken, veroorzaakt of versterkt door de coronamaatregelen, kunnen (te) hoge drempels worden ervaren tot sport- en beweegdeelname waardoor ongelijkheid naar o.a. gender, opleiding, etniciteit en gezondheid toeneemt en juist mensen in kwetsbare maatschappelijke posities niet (meer kunnen) meedoen. **Aanpak** Het voorstel verbindt expertise van onderzoekers, instituten en organisaties. Met de inzet van postdocs wordt aansluiting gezocht bij bestaande expertise van ervaren onderzoekers. De consortiumpartners zijn partijen die impact hebben op organisaties en individuen binnen de sport- en beweegsector. Hiermee zijn we samen in staat om te komen tot handreikingen voor een samenleving waarin iedereen kan (blijven) meedoen aan sport en bewegen. Het project kent twee werkpakketten. Werkpakket 1 richt zich op het bestuderen van veranderingen in sport- en beweeggedrag van de bevolking en van specifieke doelgroepen om te bezien of sociale ongelijkheid in de sport toe- of afneemt. Werkpakket 2 gaat in op ervaringen en leefwereldperspectieven van de specifieke doelgroepen tijdens COVID19 en op de effectiviteit van beleidsinzet om iedereen te laten meedoen en de maatschappelijke waarde van sport te optimaliseren.
Is onze omgeving toekomstbestendig voor voldoende lichaamsbeweging in een 1,5m-samenleving?	Onderzoeksvraag: In dit project onderzoeken we wat de effecten zijn van de nieuwe '1,5-m samenleving' op ons beweegpatroon ... Urgentie: Onze huidige leefomgeving is niet gebouwd voor deze '1,5-m samenleving', waardoor het risico bestaat dat kwetsbare doelgroepen minder bewegen, met aanzienlijke gezondheidsrisico's tot gevolg. In een recente pilot studie onder 4.000 respondenten in april 2020 hebben we al een 20% lager activiteitenpatroon kunnen vaststellen, vergeleken met data verkregen in 2019. Het is de verwachting dat de impact van de '1,5-m samenleving niet evenredig verdeeld zal zijn. Uit eerder onderzoek van ons consortium blijkt dat de leefomgeving van wijken met veel inwoners uit lagere socio-economische klasse minder goed is ingericht ter stimulering van fysieke activiteit in de omgeving. Hypothese: We verwachten dat vooral personen uit lagere sociaal-economische klasse moeite hebben om hun activiteitenpatroon te normaliseren. Omdat deze groep relatief veel individuen bevat die de geldende beweegadviezen niet halen en hiermee extra gevoelig zijn voor negatieve gezondheidseffecten, verwachten we daarnaast, zonder aanvullend beleid, op middellange termijn bij deze doelgroepen meer optreden van hart-/vaatziekten en diabetes. Gerichte fysieke interventies in specifieke wijken kunnen bijdragen aan het verbeteren van een actieve leefstijl en het verkleinen van gezondheidsrisico's. Plan van aanpak 1) Meten van activiteitenpatronen gedurende verschillende stadia van het 'lockdown'beleid; 2) Modelleren van de (potentiële) gezondheidseffecten van social distancing en lockdown, op basis van een GIS-analyse van de gebouwde omgeving; 3) Verkennen, uitvoeren en monitoren van relevante interventies in de bebouwde omgeving en/of infrastructuur waarmee actief beweeggedrag kan worden gestimuleerd. 4) Ontwikkelen module 'Leefomgeving, bewegen, gezondheid' t.b.v dashboard gemeenten"

Bron: ZonMw, 10 november 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Tabel B5.1 Overzicht sportprojecten binnen COVID-19 programma, stand van zaken op 10 november 2020 (vervolg)

Titel	Samenvatting NL
SBIR ronde: Binnensportaccommodaties veilig en volledig open voor sporters en publiek	Bij deze oproep gaat het om het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten met als doel binnensportaccommodaties verantwoord open te stellen voor sporters en publiek met zoveel mogelijk vrijheden. Dat is op dit moment een grote maatschappelijke uitdaging vanwege het risico op verspreiding van COVID-19. Binnensportaccommodaties mogen sinds 1 juli 2020 onder voorwaarden open. Hier zijn onder andere strenge ventilatie-eisen aan gesteld. Lang niet alle accommodaties voldoen aan deze eisen. Besmetting kan op verschillende manieren plaatsvinden, onder andere door fysiek contact, aanraking van materialen en zeer waarschijnlijk ook door verontreinigde lucht. Looptijd van de opdracht: oktober 2020 – januari 2021. Belangrijk is dat bedrijven die inschrijven, de motivatie hebben om van hun innovatie een succes te maken en doorgaan als de financiering vanuit de SBIR stopt.
(SBIR 1e fase)	*Deze oplossing is: in het hele gebouw dusdanig gezonde luchtkwaliteit waarborgen, inclusief plaatsen met weinig tot geen luchtstromingen, dat virussen direct worden vernietigd. Onderdeel van de haalbaarheidsstudie is het detecteren van virussen.*
(SBIR 1e fase)	*Innovatieve computersimulaties waarin besmettingsrisico's bepaald worden, combineren met unieke meetapparatuur. Hiermee wordt een passend ventilatiesysteem voor binnensportaccommodaties ontworpen.*
(SBIR 1e fase)	*Dit onderzoek brengt de luchtkwaliteit in kaart. Zelfs de kleinste onzichtbare deeltjes in de lucht worden gemeten en hieruit kan worden afgeleid of een virus of bacterie door de lucht kan zweven. Met een online 'dashboard' kunnen bezoekers zien of het veilig is om in de sportaccommodatie te zijn. Als oplossing is er de mogelijkheid om de lucht met mogelijk schadelijke deeltjes te reinigen.*
(SBIR 1e fase)	*Het sluiten van sportscholen tijdens de intelligente lockdown en de angsten van sporters en sportinstructeurs om via aerosolen besmet te raken moet voorkomen respectievelijk weggenomen worden. De i-VENION, een responsive luchtsysteem, ventileert, reinigt en koelt op basis van een intelligent sensornetwerk en algoritmes.*
SBIR ronde: Sportevenementen voor publiek	Bij deze oproep gaat het om het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten met als doel grote binnen- en buitensportevenementen verantwoord open te stellen voor publiek en deelnemers met zoveel mogelijk vrijheden. Dat is op dit moment een grote maatschappelijke uitdaging vanwege het risico op verspreiding van COVID-19. Met goede voorzorgsmaatregelen en met inzet van innovaties is het wellicht mogelijk om publiek veilig bij sportevenementen toe te laten met een maximale bezetting. Looptijd van de opdracht: oktober 2020 – januari 2021. Belangrijk is dat bedrijven die inschrijven, de motivatie hebben om van hun innovatie een succes te maken en doorgaan als de financiering vanuit de SBIR stopt.
(SBIR 1e fase)	*Dit project wil een beheerplatform opstellen die de technische ondersteuning is van maatregelen/procedures die kunnen of moeten genomen worden om op een veilige manier sportevenementen te laten doorgaan voor zowel de sporters als publiek.*
(SBIR 1e fase)	*Het desinfecteren van de lucht in binnensportaccommodaties is van groot belang als het gaat om het weer openstellen van wedstrijden voor publiek. Dit project richt zich op de haalbaarheid van een luchtdesinfectiesysteem, bijvoorbeeld op basis van UV-C.*
(SBIR 1e fase)	*Het Contact Buddy Crowd Management Systeem richt zich op het slimmer spreiden van grote groepen mensen en het inperken van besmetting, met als doel om weer events te kunnen houden. Op een veilige manier.*
(SBIR 1e fase)	*Detact Diagnostics ontwikkelt een snelle, diagnostische test om besmetting met Corona aan te tonen. Iedereen kan de test ter plekke uitvoeren. Hierdoor is de beoogde test ideaal in te zetten voor grootschalige sportevenementen, omdat er per meter zo'n 3.600 personen per uur getest kunnen worden.*
(SBIR 1e fase)	*Een simpele en goedkope IoT tracker in een polsbandje wordt uitgereikt aan bezoekers van evenementen. Via deze tracker wordt bijgehouden wat de dichtheid van bezoekers op elke plek binnen een evenementlocatie is.*
(SBIR 1e fase)	*De beoogde uitkomst is een prototype van een real-time corona-testsysteem, speciaal ontworpen voor maximale doorvoer van evenementtoeschouwers.*
(SBIR 1e fase)	*De beoogde innovatie van het CrowdBand-project ontwikkelt een slim armbandje ontwikkeld dat met andere armbandjes kan communiceren zodra deze dichtbij elkaar zijn. Blijkt de drager van een armbandje later COVID-19 positief, dan wordt het unieke ID van dit bandje als een soort alarm via een radiosignaal naar alle bandjes verzonden.*
(SBIR 1e fase)	*SMART-Access is een B2B-platform in combinatie met een consumentenapp dat ondersteuning biedt bij de beheersing van besmettingsrisico's bij evenementen met als doel maximale publiekstoegankelijkheid in een gezonde sfeer.*
(SBIR 1e fase)	*Dexels en SynchronicIT ontwikkelen een innovatieve COVID-19 wearable voor social distancing & contact tracing bij binnen- en buitensportevenementen. De armband is volledig compatible met de Corona Melder app en hanteert dezelfde privacy standaarden, maar is veel nauwkeuriger en bereikt ook doelgroepen zonder smartphone zoals kinderen en ouderen.*
(SBIR 1e fase)	*Pro Health Medical wil de methode Safe@ Event ontwikkelen om te voorkomen dat bezoekers besmet met het COVID-19 virus binnentreden in een stadion, theater of andere publieke bijeenkomst. Dit willen zij doen door het gebruik van een nieuwe sneltest, de ontwikkeling van een digitaal gezondheidspaspoort en het gebruik van snelle digitale toegangscontrole.*

Bron: ZonMw, 10 november 2020. Bewerking: Mulier Instituut.

Mulier Instituut | Sportonderzoek voor beleid en samenleving
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl